

Pauliina Tuomi

Pauliina Tuomi, FT, Pori Game Lab, Tampereen yliopisto

PAKKO KATSOA!?

Nykypäivän provokatiivinen televisiotuotanto mediateollisuuden muotona

Nykypäivän provokatiiviset televisiotuotannot pyrkivät shokeeraamaan ja hännäämään katsojan television ääreen. Erilaiset tosi-tv-pohjaiset ohjelmat ovat usein jollakin muotoa yleisiä arvoja, normeja ja jopa moraalikäsityksiä ravistelevia. Artikkeliki keskittyy näihin sisältöihin ja esittelee yleisimmät provokatiivisuuden tendenssit, kunkin kategorian ominaispiirteet sekä toistuvat konventiot, joiden varaan ohjelmat rakentuvat.

Johdanto

Viihteellistyminen sekä faktan ja fiktion rajojen hämärtyminen leimaavat nykyteleviisota. Tv-viihteen voi nähdä yhdistyvän tunteisiin ja tietynlaisen tunnetilan saavuttamiseen, kuten mielihyvään, jännitykseen ja rentoutukseen. Nykyistä mediamaisemaa luonnehtii affektiivisuus: se on tulvillaan mediasisältöjä, jotka provosoivat ja synnyttävät tunteita. (Arjoranta et al. 2017, 76.) Myös nykypäivän televisiotarjonta ja ohjelmasisällöt tuntuvat pyrkivän kerta toisensa jälkeen shokeeraamaan ja hännäämään katsojan televisioruudun ääreen. Tätä ilmiötä kuvaamaan olen kehittänyt uuden termin *provokatiivinen televisiotuotanto*, joka yksinkertaisimmillaan tarkoittaa tv-sisältöjä, jotka ovat jollakin muotoa yleisiä arvoja, normeja ja jopa moraalikäsityksiä ravistelevia (Tuomi 2018a, 150–151). Moraali- ja arvomerkityksiä on televisiotuotannoissa tutkittu globaalisti näihin päiviin asti (muun muassa Gergen 2002; Krijnen 2009; Watson & Arp 2011; Dant 2012; Bunton & Wyatt 2012), ja jonkun verran myös Suomessa (ks. Alasuutari 1996; Oksanen & Näre 2006; Salomäenpää 2010). Salomäenpään mukaan televisiomoraali heijastuu suoraan yhteiskunnan yleisistä moraalikäsityksistä (Saenz 1992; Salomäenpää 2010, 267).

Olen tutkinut aiemmin 2000-luvun television keinoja aktivoida ja osallistaa yleisöä niin teknisellä kuin temaattisellakin tasolla. On selvää, että monialustaisuus ja sisältöjen levinneisyys ajasta ja paikasta riippumatta ovat muokanneet muun muassa television fyysistä katselukokemusta (esimerkiksi Keinonen 2015; Tuomi 2015), mutta millainen on lineaarisen tv-sisällön tilanne? Koen, että sisällöt ovat muuttuneet vuosien varrella yhä kasvavissa määrin yleisöä

aktivoiviksi – erityisesti siitä lähtökohdasta, että katsojat on houkuteltava katsomaan ja osallistumaan. (Tuomi 2018a, 150.) Television kasvava ohjelma- ja kanavatarjonta, kohdeyleisöjen sirpaloituminen sekä kanavien kilpailu katsojien mielenkiinnosta ovat saaneet tuotantoyhtiöt ja tilaajat turvautumaan nopeaan ja halvan tuotannon sisältöön, jonka pitää pystyä pitämään katsojat kanavalla, usein herättelevilläkin aihepiireillä (Saksala 2008, 34; Lee-Wright 2010, 4; Kilborn 2003, 7, 23; Junko 2014, 19). 2000-luvun teknologian ja sen sovellusten mukanaan tuomat edut ovat tehneet myös tuotannot helpommiksi ja kustannustehokkaiksi (esim. Junko 2014, 19). Nykypäivän tuotantoeкологиassa onkin suosittu ohjelmakonsepteja, jotka yhdistävät halvat tuotantokulut ja suuret katsojaluvut (Corner and Rosenthal 2005, 4–5; Kilborn 2003, 3). Tämä on tuottajien näkökulmasta menestyksestä, mutta suuria katsojalukuja ei saada aikaan vain halvoilla tuotantokuluilla, vaan ohjelmissa täytyy olla jotain kiehtovaa ja jotain, joka antaa katsojille syyn palata ohjelmien pariin. Sisällöllisesti yhä useammassa tv-ohjelmassa pitää tehdä jotakin ”hurjaa” ja rajoja rikkovaa, mutta tämä ei rajoitu vain televisioon. Yle uutisoi vuonna 2016 saman tyyppisestä livestriimaukseen liittyvästä ilmiöstä, jota esiintyy Periscope-palvelun käyttäjien keskuudessa (ks. ”Jos tulee 200...”). Provokatiivisten ohjelmamuotojen lisääntyminen on herättänyt kysymyksiä etenkin niiden tarkoituksista ja etiikasta, mutta myös laajempaa huolta televisiosisältöjen laadusta (Corner and Rosenthal 2005, 2; Lee-Wright 2010, 136; Bunton and Wyatt 2012; Deery 2015). Puhutaan tabloidisaatiosta ja jopa nykykulttuurin heikentymisestä (Skeggs and Wood 2012, 23; Junko 2014, 21).

Juuri tosi-tv etsii arkipäiväisen elämän speaktaakkelinomaisia ja melodramaattisia puolia tai ainakin sellaisia arkielämän tapahtumia, jotka voi esittää dramaattisessa diskurssissa (esim. Bondebjerg 2002, 164). Artikkelissa en kuitenkaan suoranaisesti viittaa tosi-tv-termiin, vaan puhun pikemminkin nykyhetken televisiosta. Syynä muun muassa se, että tosi-tv:n määrittely on äärimmäisen hankalaa (Salomäenpää 2010, 243) ja toisaalta myös siksi, että suuri osa televisiotarjonnasta perustuu eritasoiseen tosi-tv-tuotantoihin. Artikkelissa en myöskään ruodi nykypäivän televisiotuotantoja genreteorian kautta, sillä tätä tutkimusta on tehty laajalti (esim. Murray & Oullette 2009; Essany 2008), ja toisaalta rajat ovat räjähdysmäisen tarjonnan lisääntymisen myötä entisestään hämärtyneet.¹ Formaattien ja ohjelmien laaja hybridikirjo ovat aiheuttaneet sen, että nykyään on vaikea saada kiinni siitä, mikä on tosi-tv:tä. Jaan Hautakankaan ajatuksen siitä, että tosi-tv:tä ei tulisi ajatella lajityyppinä vaan televisiotuotannon ja myös vastaanoton ajattelutapana ja asenteena, sisällöllisenä elementtinä, joka voi esiintyä hallitsevana ja leimaavana muilta osin hyvinkin erilaisissa ohjelmissa (Hautakangas 2005, 152). On siis harhaanjohtavaa puhua todellisuustelevisiosta lajityyppinä ikään kuin se olisi yksi yhtenäinen kokonaisuus tai rajattu ja erotteleva luokka (Keinonen 2013, 43). Realityä on myös jäsennetty tosi-tv-kattokäsitteen alle haarautuviksi alalajityypeiksi tai luokiksi (Hautakangas 2005, 152). Artikkelin aineisto sisältääkin niin dokumentteja, keskusteluohjelmia kuin reality-ohjelmiäkin, jotka puolestaan voitaisiin jakaa vielä esimerkiksi kilpailu-, elämänmuutos-, seuranta- ja deittailu-realityihin, mutta tässä yhteydessä lajityyppien välinen tarkempi tarkastelu jää artikkelin rajauksen ulkopuolelle. Hautakankaan (2005, 152–153) mukaan sen sijaan, että kysytään mitä on tosi-tv, onkin mielekkäämpää kysyä, millaisia tosi-tv-ohjelmat ovat. Tähän vastaa tässä artikkelissa provokatiivisuuden näkökulmasta analysoimani tendenssit ja konventiot.

Keinosen (2013, 33) mukaan television genrejärjestelmän ollessa jatkuvan muutoksen ja neuvottelun kohteena, on se tutkimuksen kannalta hankala

1 Hietalan (2007, 83) mukaan tosi-tv on läpäissyt suuren osan vanhoista lajityypeistä. Koherentin kokonais kuvan esittäminen nykypäivän televisiotuotannosta edellyttää tiukkojen paradigmarajojen ylittämistä, jolloin myös tosi-tv voidaan ymmärtää sekä kulttuurisena, yhteiskunnallisena että mediataloudellisena ilmiönä (ks. Venäläinen 2010, 13).

työkalu. Monet tutkijat lähestyvätkin genrejen sijaan mieluummin esimerkiksi tosi-tv:tä tai dokumentaarisuutta adjektiiveina (Hautakangas 2005; Corner 2009). Myös genren käsitettä väljemmällä moodin käsitteellä voidaan tarkastella kerronnan strategioita ja käytäntöjä. Elfving, Pajala ja Hokka (2011) korostavat, ettei moodi ole luokitteleva termi vaan tuottava tutkimuksellinen termi. Moodit voidaan nähdä television ja sitä ympäröivän kulttuurin historiallisiin konteksteihin sidottuina ja muuttuvina (Keinonen 2013, 33). Artikkelissa myöhemmin esittelemäni provokatiivisuuden tendenssit ja konventiot voidaan nähdä provokatiivisuuden moodeina. Moodit voivat olla televisioilmaisulle ominaisia muotoja mutta ylittää genre- ja mediarajoja. (Elfving, Pajala & Hokka 2011, 13.) Tästä syystä käsittelen provokatiivisia sisältöjä puhtaasti genererajat ylittävinä tv-ohjelmina tai paikoin ohjelmakonsepteina, enkä esimerkiksi tiukemmin määriteltynä formaatteina. Formaatin vakiintuneen määritelmän mukaan sillä viitataan ohjelmakonseptiin, jota myydään sen alkuperäisen markkina-alueen ulkopuolelle (esim. Chalaby 2011). Formaattit ovat siis transnationaalisia, eli ne voidaan lisensoida alkuperämaansa ulkopuolelle ja adaptoida paikalliselle yleisölle sopivaksi (Moran & Malbon 2006, 67; Chalaby 2011, 294–296; Keinonen 2013, 35). Kuten aiemmin todettiin, en kuitenkaan käsittele tässä yhteydessä ohjelmia formaatteina. Tästä syystä artikkelin aineistona oleviin ohjelmiin lukeutuu kotimaisia originaaliohjelmiä, ulkomailta Suomeen valmiina ostettuja ohjelmia sekä ulkomaisia että kotimaisia formaattiadaptaatioita. Ohjelmat on esitetty Suomessa, muutamien poikkeuksin, jotka ovat havainnollistamassa esittämiäni johtopäätöksiä.

Näen television koostuvan tosi-tv:hen nojaavasta tuotantomallista ennemminkin kuin yksittäisestä, laajalle ulottuvasta genrestä. Mediateollisuudessa tapahtuneiden muutosten myötä erilaisia mediamuotoja ei voida enää tulkita vain kansallisella tasolla puhumattakaan spesifeistä mediamuodoista yleensäkkään. Mediateollisuuden tutkimus tutkii erityisesti itse teollisuuden lisäksi tekstien, yleisön ja yhteiskunnan välisiä keskinäisiä suhteita (Holt & Perren 2009, 6). Tästä syystä lähestyn ohjelmia provokatiivisten tv-sisältöjen tendenssien tematisoinnin kautta, ja vielä tässä yhteydessä tuotannon muut osa-alueet rajautuvat analyysin ulkopuolelle. En voi kuitenkaan unohtaa tosi-tv:n käsitettä täysin, sillä aiempi tutkimus pohjautuu termiin vahvasti. Koen myös, että ilmiö ei ole enää kanavakohtaista, joskin toisilla kanavilla provokatiivista tarjontaa on vielä toisia enemmän. Aiheiden ja otsikoiden raflaavuus läpileikkaa nykyisin myös niin sanottujen arvostetumpien kanavien tarjontaa. Viihteellistyminen ei koske siis vain kaupallisia mediayhtiöitä. Julkisen puolen halu kisata yleisöistä on vienyt sen samalle tielle kaupallisen television kanssa ja yhtenäistänyt sisältöjä (Thussu 2007, 25). Ruohon (2007, 122) mukaan suomalaisessa keskustelussa televisiokulttuurin ihanteellisen normin on muodostanut julkisen palvelun televisio, jota vasten mainosteleviäsiota ilmiöineen on arvosteltu. Suomalaiset televisio-ohjelmat ovat arvotettu kahtiajaon mukaan joko informoiviksi, korkeakulttuuria edustaviksi julkisen palvelun ohjelmiksi tai konsumeristisiksi ja eskapistisiksi kaupallisen television ohjelmiksi (Ruoho 2001, 223; Keinonen 2013, 44). Laatu näyttäytyy tällöin kategoriana, joka voidaan tunnistaa tiettyjen esteettisten ominaisuuksien ansiosta (Cardwell 2007, 20–21). Suomessa julkista palvelua harjoittaa Yleisradio, jolla on myös tarve perustella olemassaolonsa katsoja- ja kuuntelijaluvuilla, ja joka on ajoittain kärsinyt rahoitus- ja legitimaatiokriiseistä. Keskustelu julkisen palvelun luonteesta ja merkityksestä eläkin vuodesta toiseen (Koivunen & Lehtonen 2005, 6). Palaan julkisen ja kaupallisen television tilanteeseen artikkelin loppuluvussa.

Toistuvat kansalaiskeskustelut, kommentit lehtien palstoilla ja sosiaalisessa mediassa sekä asiantuntijakolumnit tuntuvat ruotivan nykypäivän televisiosisältöä ja viihdettä ”roskana”, laaduttomana tosi-tv:nä ja niiden uusintakierroksina. Useimmille tv-katsojille erityisesti termi ”tosi-tv” tuntuu-kin tuovan ensimmäisenä mieleen juuri ylettömän emotionaalisuuden sekä huonon maun ja sosiaalisten normien rajojen koettelu (Hautakangas 2005, 153). Extreme-sisältöjen lisääntyminen on vahvassa yhteydessä provokatiivisen televisiotuotannon ilmiöön (Tuomi 2018b, 157; Lee-Wright 2010, 128–142). Miten on siis käymässä lineaariselle broadcast-sisällölle, kun markkinoitujen laatuserjojen (esimerkiksi HBO) sanotaan siirtyvän maksullisten palveluiden kuten Via-Play tai Netflix taakse? Mielestäni pitkään povattua television niin kutsuttua kuolinkamppailua ei välttämättä käydäkään sen jakelukanavien muutoksissa vaan sisällöissä (Tuomi 2018b). Television laaja-alaisuuden ja läpileikkaavuuden vuoksi on tärkeää ja perusteltua tutustua niihin moraalisiin ja normatiivisiin merkityksiin, joita se parhaimmillaan voi katsojaan syväluodata (mm. Bunton & Wyatt 2012). Artikkelissa tarkoituksena on selvittää, miten yhteiskunnalliset arvot ja normit heijastuvat Suomessa esitettyjen pääosin tosi-tv-pohjaisten ohjelmien kautta, ja täten myös arvomaailmaa käsitellään suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta. Artikkelin tutkimuskysymykset ovat: 1) Mitkä ovat provokatiivisten ohjelmien päätendenssit? 2) Millaisia keinoja tendenssit hyödyntävät, ja minkälaisia konventioita ne noudattavat?

Olen kiinnostunut tavasta, jolla provokatiiviset ohjelmat tulkitsevat ja kommentoivat aikalaisyhteiskuntaa. Käytän artikkelissa kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, jossa aineistoa tulkitaan teorian ja omien havaintojen pohjalta. Ruohoa (2008, 143) lainatakseni yksittäisen televisiosarjan merkitystä ei voi lukea vain sarjasta itsestään. Lisäksi täytyy ottaa huomioon, millaiseen yhteiskunnalliseen tilaan kertomus tuotetaan ja kuinka se lopulta vastaanotetaan. Provokatiiviset ohjelmat ymmärretään siis monimuotoisina ja kulttuurisesti rakentuvina ilmiöinä (Tuomi 2018, 154). Aineistoanalyysissä käytän laadullisen tutkimuksen ja sisällönanalyysin peruseriaatteita kuten havaintojen pelkistämistä ja ymmärtävää lähestymistapaa (Alasuutari 1999, 51; Tuomi ja Sarajarvi 2002, 26–33). Tarkastelen, miten ohjelmat tuottavat tunnepitoisia reaktioita affektiivisesti latautuneen kielen ja kuvien tasolla. Analyysi nojaa tulkintaan ja tutkijan tekemiin valintoihin, mutta ne pohjaavat laaja-alaiseen tv-ohjelmien tuntemukseen, joka on syntynyt usean vuoden aikana aktiivisella ohjelmien seuraamisella ja aineiston keräämisen yhteydessä tapahtuneen ajatustyön ohessa.

Olen seurannut useita kymmeniä tosi-tv-pohjaisia ohjelmakonsepteja viimeisen noin kymmenen vuoden ajalta ja analysoinut niistä kaikkiaan 16 esimerkijaksopohjaisesti.² Kaikki valitut ohjelmat (yhteensä 86 ohjelmaa) sijoittuvat karkeasti aikavälille 2000-luvun alusta tähän päivään. Olen valinnut analysoitavat ohjelmat pääosin suomalaisesta maksuttomasta kanavatarjonnasta, mukana on kuitenkin kurioositeettitasolla muutama kansainvälinen ohjelmakonsepti, joita ei ole Suomessa esitetty. Tämä siitä syystä, että ilmiö on kuitenkin myös globaali, ei pelkästään Suomeen rajoittuva. Olen analysoinut ohjelmien nimet sekä telsu.fi:n, telkku.comin tai ohjelmien omilta internetsivuilta haetut ohjelmakuvaukset kvalitatiivisen sisällönanalyysin avulla. Itse ohjelmakonsepti- ja jaksoanalyysia ja lähilukua varten muodostin kriteeristön, joka pohjaa niin tosi-tv:n ja tv-kerronnan konventioihin kuin affektitutkimuksen (dramaturgia ja moraalitutkimus, mm. Norris & Inglehart 2012) sekä tekstuaalisen diskurssianalyysin ympärille. Kriteeristö koostuu muun muassa yleisistä normikäsitteistä, arvoista, pyhyden tunteesta sekä moraalisesti

2 Muun muassa väitöskirjani *Inviting the Audience – Interactive, Participatory, and Social Television in Finland 2004–2014* (2015) käsittelee suomalaisen television lähihistoriaa aikavälillä 2004–2014.

värityneiden teemojen tarkastelusta Suomen näkökulmasta. Normin käsite on keskeinen säännönmukaisuuksien ja niistä poikkeamisen tarkastelussa. Se viittaa siihen, mikä yhteisössä tai yhteiskunnassa on hyväksyttävää ja yhdenmukaista, unohtamatta toki valtasuhteiden merkitystä (Sulkunen 1999, 102–103). Myös erilaiset arvot ovat tutkimuskirjallisuudessa määritelty verrattain pysyviksi, tavoiteltaviksi päämääriksi, jotka ohjaavat yksilöiden tai ryhmien toimintaa (Puohiniemi 2002; Klaus 2015). Jos jokin asia taas on pyhä, voidaan se nähdä rajana, joka erottaa erilleen asiat, joista ei haluta tai koeta voitavan neuvotella. Kyseessä ei ole ainoastaan uskonnollinen, vaan ihmismielelle tyypillistä rajanvedon logiikkaa ilmentävä kategoria (Pessi, Pitkänen, Westinen & Grönlund 2018, 7). Kriteeristöissä vaikuttavat muun muassa pyhinä ja yleisesti arvossa pidetyt elämän osa-alueet kuten vanhemmuus, luonto/luonnollisuus, työ, avioliitto ja seksuaalisuus tai periaatteet kuten oikeudenmukaisuus, inhimillisuus ja ihmisarvo.³ Moraalikeskusteluja synnyttäviä ja poleemisia aiheita ovat muun muassa myös seksi ja seksuaalinen suuntautuminen, väkivalta, kielenkäyttö, eutanasia ja itsemurha, huumeet, prostituutio, luonnonsuojelu ja eläinten oikeudet, perhemallit ja lastensuojelu (Salomäenpää 2010; Watson & Arp 2012).

Esitän analysoimani materiaalin avulla yleiskuvan ja syvemmän tulkinnan provokatiivisten ohjelmien tarjonnasta ja niiden ominaisista tendensseistä, jotka näen siis tarkoituksellisenä pyrkimyksenä tavoittaa katsojia. Näitä tendenssejä olen lähtenyt kartoittamaan teemoittelun ja kategorisoinnin avulla. Teemoittelu on laadullisen analyysin perusmenetelmä, jossa tutkimusaineistosta pyritään hahmottamaan ryhmittelemällä keskeisiä aihepiirejä aineistoja pilkkomalla. Periaatteessa se muistuttaa luokittelua, mutta siinä korostuu lukumäärien sijasta teeman sisältö (Juhila et al. 2012). Näin on mahdollista vertailla tiettyjen tendenssien esiintymistä aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Kategorisointi mahdollistaa aineiston esittelyn yleisemmällä tasolla, ja analysoinnin myötä aineistokokonaisuudesta erottuu merkityksellisimmät ominaispiirteet kullekin tendenssille. Kategoria-analyysin avulla on mahdollista tutkia sitä, kuinka yhteiskunnalliset ja sosiaaliset rakenteet ovat läsnä ja paikallistettavissa ihmisten arkisessa toiminnassa (Juhila et al. 2012).

Ohjelmien analyysi aiempaan tutkimukseen pohjautuvan kriteeristön kautta auttaa ymmärtämään, millä keinoin ohjelmat operoivat, erityisesti provokatiivisuuden käsitteen kautta. Tämä rajaa siis automaattisesti analyysin ulkopuolelle useita neutraalimpia, jollakin tapaa tosi-tv-pohjaisia ohjelma-konsepteja, jotka eivät selkeästi ylitä kriteeristön rajoja, mutta joissa saattaa olla lievempiä piirteitä. Artikkelissa pyrin valottamaan niitä tendenssejä, jotka selkeästi operoivat provokatiivisuudella niin tekstin kuin muun sisällön tasoilla erilaisten tosi-tv:lle ominaisten konventioiden kautta. On kuitenkin tiedostettava, että toimin tutkijana valintoja tekevänä subjektina, joka omilla ratkaisuillaan vaikuttaa tutkimuksen kulkuun ja tuloksiin. (Saaranen, Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aloitan aiheen käsittelyn taustoittamalla nykypäivän televisiosisältöjen affektiivisuutta, ja sitä kautta myös televisiomoraalin mukaista käsitystä siitä, mitä on hyväksyttävää esittää suomalaisessa televisiossa.

Nykypäivän affektiiviset televisiotuotannot normien ja moraalien ravistelijoina

Anu Koivusen (2008, 6) arvion mukaan yhteiskunta, kulttuuri ja media ovat yleisemminkin muuttuneet tunnetta ja kokemusta korostavampaan

3 Suomen kulttuurirahasto rahoitti vuonna 2018 valmistuneen tutkimuksen *Pyhyiden ytimessä – tutkimus suomalaisten arvoista ja pyhyiden kokemisesta*.

suuntaan. Kulttuurin tunteellistumista on tutkittu paljon myös tosi-tv:hen liittyen, ja sitä voidaan pitää myös yhtenä tosi-tv:n ilmaantumisen ja suosion selityksenä (esim. Hautakangas 2004 ja 2005; Aslama ja Pantti 2006; Hietala 2007; Bartsch 2012). Tutkimuksessa tuntemisen tarkastelu on näyttäytynyt tärkeänä tutkimuskohteena etenkin viihteellistymisen, popularisoitumisen ja tabloidisaation kontekstissa (ks. Junko 2014, 52; Pantti 2009, 194). Veijo Hietalan (2017, 35) mukaan on siirrytty nykyiseen tunne- ja elämyskulttuuriin, josta tutkijat puhuvat affektiivisena käänteenä. Hietala kuvaa ilmiötä uusromantiikan ajaksi, jossa tunteet ylipäättään ovat keskeisessä asemassa ja tunteiden voimakas kokeminen ja ilmaiseminen tärkeää. (Hietala 2007, 15–16.) Televisiotuotantojen puolella tämä näkyy muun muassa tapauksien tärkeyden korostamisessa, yksilön kannalta sensaatiomaisten tapahtumien dramatisoimisen ja emotionaalisen, tunnereaktion laukaisevan kliimaksin tarjoamisessa katsojalle (Nichols 2001, 15).

2000-luvun ensimmäistä vuosikymmentä voi kuvailla televisiokulttuurin murroksesta seuranneiksi villeiksi vuosiksi, jolloin televisioyhtiöt laajensivat rajoja siinä, mitä televisiossa saa näyttää ja mitä ei (Salomäenpää 2010, 246). Kokeellisena esimerkkinä Suomesta esimerkiksi Moon TV -kanava ja sen silloiset sisällöt. Varhaisempia selkeästi provokatiivisia ohjelmia löytyy jo 1990-luvulta: esimerkiksi *Jerry Springer Show*, jossa mies, jolla on seksuaalinen suhde sekä äitiin että tyttäreeseen, voi tunnustaa sen häpeämättä hurraavan yleisön edessä (vrt. Laine 2001, 362) tai vuonna 1991 Yhdysvalloissa aloittanut Court TV (nykyinen TruTV), joka toi oikeat oikeudenkäynnit (esimerkiksi OJ Simpson) osaksi sensaatiojournalismia. Moraalisen tuhtumuksen ilmaiseminen viittaa tositelevisioilmiön nousuun kytkettyyn moraalipaniikin teoriaan, jotka pohjaavat siis normiristiriitoihin. Nämä tuhtumukset näkyvät yhteiskunnallisella tasolla erilaisina kohuina. Kohut ovat tyypillisesti äkillisesti nousevia aiheita, joiden lähtölaukauksena on tapahtuma, joka koetaan moraalisten normien tai koodien rikkomisena (Adut 2005; Thompson 2000). Kohuihin liittyy usein halveksuntaa, paheksuntaa ja jopa inhoa (ks. Dahl 2016; Miller 1997). Inhoon voidaan liittää myös vihan, säälän ja kauhun tunteita. Katsojalukujen näkökulmasta televisiotuotantojen herättämien tunteiden ei tarvitse siis olla myönteisiä; myös kielteiset tunteet voivat toimia (Zillman et al. 1991; Arjoranta et al. 2017, 80). Tämä pätee erityisesti esimerkiksi *true crime* -ohjelmissa, jotka tekevät tv-viihdettä oikeasti tapahtuneista henkirikoksista, ja joissa painotus on erityisesti vastenmielisyydessä ja sen korostamisessa (Tuomi 2018b).

Alasuutarin (1999, 209) mukaan televisiomoraalien⁴ takaa paljastuu valistuksen idean läpätunkema käsitys fiktiivisistä ohjelmista, jossa oletetaan, että niiden tulee tarjota moraalisesti perusteltuja elämänmalleja.⁵ Oikeiden ihmisten elämää käsittelevien ohjelmien sisällöt nähdään kuitenkin vaikutusvaltaisempina kuin puhtaasti fiktiivisten tekstien esittäminen televisiossa, kuten vaikkapa saippuaopperoiden kieroutuneet juonikuviot. Esimerkiksi *Kauniiden ja rohkeiden* vähintäänkin kyseenalaiset perhesuhteet (suuri osa on ollut avioliitossa keskenään) herättävät suuressa yleisössä lähinnä huvittuneisuutta, kun taas nykypäivän ohjelmissa kuten *Ensitreffit alttarilla* avioliittoinstituution pyhyiden tietynasteinen romuttaminen viihteen alttarilla herättää pahennusta. Erityisesti katsojan kanssa samalla tasolla olevien ihmisten intiimiä tunne-elämää ja ihmissuhteita käytetään draaman keskeisenä lähteenä. Olennaista on suurten tunteiden herättäminen saippuaopperoiden ja melodraamojen tapaan (Hautakangas 2005, 150–154).

4 Moraali on aina subjektiivisesti koettua, joten ei ole olemassa vain yhtä moraalaa.

5 Myös fiktiiviset tv-ohjelmat järkyttävät yhä shokeeraavammilla juonenkäänteillään. Globaalina esimerkkinä katsojat kokevat, että *Emmerdallessa* esiintyvät hahmojen kuolemat ovat lisääntyneet ja jopa sarjamurhaajan sisäänkirjoittaminen juoneen on monen mielestä ollut liikaa. Ajankohtaisin tapaus koskee juonikuviota, jossa kuvataan groomingia eli lapsen seksuaalisen hyväksikäytön valmistelua (ks. Fox 2018).

Television odotetaan tukevan yhteiskuntaa ja sen ideologisia arvoja. Moraalia horjuttavat ja kyseenalaistavat ohjelmat herättävät kohua, ja ohjelmien saatetaan katsoa olevan yhteiskuntajärjestyksen vastaisia (Salomäenpää 2010, 44). Ajankohtainen esimerkki (26.10.2018) tällaisesta keskustelusta on Syömishäiriöliitto-SYLI ry:n tekemä kannanotto koskien *Olet mitä syöt* -ohjelmaa otsikolla ”Et ole mitä syöt”. SYLI toteaa siinä muun muassa seuraavaa: ”Kyseenalaistamme vahvasti ohjelman painonpudotukseen ja osallistujien kehon negatiiviseen kommentointiin tähtäävän konseptin. Olet mitä syöt välittää vahingollista ja syyllistävä suhdetta omaan kehoon ja ruokaan. Ohjelman on tarkoitus olla viihdettä, ja viihdehän perustuu aina kärjistykselle. Silloin kun viihdettä tehdään ihmisen hyvinvoinnin kustannuksella, meitä Syömishäiriöliitossa ei naurata.” (Broström 2018.) Salomäenpään (2010, 44) mukaan televisio-ohjelman sisältäessä moraalisesti kyseenalaista käyttäytymistä, kuten väkivaltaa, seksiä, päihteiden käyttöä, huonoa kielenkäyttöä, on sen esittäminen hyväksyttävää vain perustavanlaatuisesta valistuksellisesta syystä. Television rooli valistuksellisena kanavana oikeuttaa tiettyjen yhteiskunnallisesti vaikeiden aiheiden (tabut) nostamisen käsittelyn keskiöön. Tällaiseen valistavaan tehtävään on valjastettu muun muassa laudodokumentit sekä asiaohjelmat. Nykyään perinteisempi dokumentaarinen ohjelmasisältö on kuitenkin korvautunut yhä enemmän niin kutsutulla asiapohjaisella viihdellä (*factual entertainment*), jolle on luonteenomaista tietty eksploitaation ja epäeettisyyden sivumaku, jota yleensä vakavasti otettavien dokumenttien tekijät ja tutkijat pyrkivät välttämään (ks. esim. Kilborn 2003; Lee-Wright 2010, 138; Junko 2014, 10).

Keskustelua tv-viihteen arvoista käy myös lehdistö, joka on herännyt paheksumaan ohjelmasisältöjä viime vuosina ja ottanut yhteiskunnallista kantaa ilmiöön. Esimerkkinä mainittakoon Kirsi Jääskeläisen 2015 kommentti *Iltä-Sanomissa*: ”*Temptation Island* on törkyä pahimmillaan – siitä siis tulee hitti!” ja vastaavasti Ismo Uusituvan pääkirjoitus *Helsingin Sanomissa* 2015: ”Alastomuus, vihkiminen ja kännääminen hätkähdyttävät television treffi-ohjelmissa.” (Jääskeläinen 2015; Uusitupa 2015.) Yleisesti lehdistön retoriikka on kohuja ruokkivaa, eli otsikot rakennetaan kysymällä ”Mentiinkö nyt liian pitkälle?”. Usein lehdistö ja muu media lähtee siis määrittelemään, onko televisiossa näytetty asia rikkonut tietyn normatiivisen rajan: ”IS: Mentiinkö Maria!-show’ssa liian pitkälle?” ja ”Mentiinkö Putouksessa liian pitkälle? Jumala ja Mannerheim kakkasivat housuihinsa”. (”Mentiinkö Maria!-show’ssa liian pitkälle”; Uotinen 2015.) Tosin oletettavana tarkoituksenaan isolla osalla tällaisesta retoriikasta on tuottaa lisäksi kiinnostusta ohjelmia kohtaan, jolloin oikeat tarkoitukset ovat tabloidisaatioissa sekä yhteisen mediakonsernin televisio- ja mediatuotantojen mainostuksessa (esim. Herkman 2005, 285).

Provokatiivisten ohjelmien tendenssit

Esittelen seuraavaksi tendenssit taulukoin seuraavasti: ne esittelevät analysoidut ohjelmakonseptit ja niille kullekin pääkategorian sekä kunkin pääkategorian alakategoriat. Osassa kategorioita on päällekkäisyyttä kuten esimerkiksi toiseuden ja poikkeavuuden kategorioissa. Periaatteessahan kaikki menisivät tämän alle, mutta alakategoriat (ylipaino, sairaudet, toiseus) määrittävät pääkategorian yksilön fyysisiä ja henkisiä ominaisuuksia hyödynnettäväksi tendenssiksi. Olen päällekkäisyyksien kohdalla päättynyt tekemään päätöksen ohjelman sijoittumisesta siihen kategoriaan, mihin se vahvemmin

kuuluu. Analyysi on kolmivaiheinen: olen analysoinut tv-ohjelman 1) nimen (sekä englannin- että suomenkielisen version), 2) ohjelmakuvauksen ja 3) kunkin kategorian esimerkkiohjelman lähiluvun kautta (jaksonäyte). Taulukon sarake ”Tyyli” esittelee, minkä tyyppisestä ohjelmien alakategoriasta on kyse. ”Ohjelmakuvaus” esittelee yhden jakson ohjelmaselostuksen. Taulukoiden ohjelmalistassa tarkemmin käsitelty ohjelmakonsepti (kuvausteksti ja jaksoanalyysi) on tummennetulla. Kun ohjelman nimi on suomeksi, se on näytetty ei-maksullisella suomalaisella kanavalla. Jos ohjelman nimi on vain englanniksi, on se näytetty kansainvälisellä kanavalla (huom. kaikkia ohjelmia ei ole suomennettu, vaikka ne olisi esitetty Suomessa). Tarkemmat tiedot käsitellyistä ohjelmista löytyvät artikkelin lopusta.

Poikkeavuuden ja toiseuden tendenssi hyväksikäyttää erilaisuutta ja toiseutta. Se operoi shokeeraavilla teemoilla yleensä fyysisyyden näkökulmasta. Sokkidokumenteista pro gradunsa tehneen Junkon (2014, 1) mukaan televisiossa yleistyivät 2000-luvun alussa dokumentit, joiden aihepiirinä olivat usein erilaiset poikkeavuudet, seksuaalisen käyttäytymisen ”epänormaaliudet”,

Taulukko 1. Poikkeavuuden/toiseuden tendenssi: operoi fyysisellä sekä mentaalilla erilaisuudella.

Poikkeavuuden/ toiseuden tendenssi	Tyyli	Ohjelmakuvaus
Sairaalloinen ylipaino: <i>5D Superläskit</i> , Hengenvaarallisesti lihava , <i>Hurja painonpudotus</i> , <i>Lihavat lemmikit</i> , <i>A-teema: Lihava Suomi</i>	Ylipainon kanssa kamppailu.	Sarja seuraa hengenvaarallisesti ylipainoisten, yli 270-kiloisten ihmisten elämää. Kukin heistä on ajautunut tilanteeseen, jossa painonpudotus on ainoa vaihtoehto jatkaa eteenpäin.
Sairaudet: Apua, mikä tauti! , <i>Nolot vartalot</i> , <i>Sex sent me to ER</i> , <i>Outoja oireita</i> , <i>Harvinaisen sairauden kourissa</i> , <i>Outo riippuvuus</i>	Fysiologiset poikkeavuudet, kiusalliset taudit ja sairaudet.	<i>Apua, mikä tauti!</i> vie matkalle ympäri maailmaa erikoisten ihmiskohtaloiden pariin. Sarja pureutuu verta itkevän naisen, jättimäisestä kasvojen kasvaimesta kärsivän miehen ja muiden äärimmäisen harvinaisia oireyhtymiä potevien ihmisten tarinoihin.
Toiseus: <i>Liian ruma rakkauteen?</i> , Kaunotar ja hirviö , <i>Epäkelvot deittikumppanit</i> , <i>The Swan</i> , <i>Hurja muodonmuutos</i> , <i>Silikonisukupolvi</i> , <i>Maailman suurin pylly</i> , <i>Tuhkimotarinoita</i>	Kauneuden ja rumuuden käsitteet, poikkeavuus ulkomuodossa.	<i>Kaunotar ja hirviö</i> haastaa vakavien teemojen äärelle koskien ulkonäköä ja syrjintää. Kukin jakso saattaa yhteen kaksi ääripään ihmistä, joista toinen kärsii kasvojen epämuodostumasta ja toinen on pakkomielteisen kiinnostunut ulkonäöstään.

erikoislaatuiset rikokset tai uskonnollisuuden äärimuodot. Tämänkaltaiset dokumentit kuuluvat paitsi televisiodokumentin lajityyppiin myös sen erityisempiin alalajeihin: sokkidokumentteihin ja dokudraamaan.

Tämän tendenssin taustalla ovat juuri niin sanotut *shock-dockit*, mutta nykyisin tendenssi läpäisee kokonaisia tuotantoja aihealueelle omistautuneiden sarjojen muodossa sen sijaan, että kyse olisi enää pelkistä yksittäisistä dokumenteista. Yhtenä alakategoriana toimii ylipaino, joka temaattisesti valjastetaan eri näkökulmiin esimerkiksi parisuhteeseen tai yleisesti hengenvaarallisiin liikalihavuuden kohtaloihin. Toinen alakategoria on erilaiset sairaudet ja ruumiin poikkeavuudet, joiden tausta on niinkin pitkällä kuin 1800-luvun friikkisirkuksissa. Ohjelmien viehätys perustuu niiden tarjoamaan mahdollisuuteen katsoa vierasta, inhottavaa ja kiehtovaa pelkäämättä, että jää kiinni katseensa kohteelle. (Ks. Junko 2014, 55.) Ohjelmat operoivat joko todella poikkeavilla ja harvinaisilla sairauksilla tai vastaavasti hävettävillä taudinkuvilla. Usein esimerkiksi genitaalialueen poikkeavuudet ovat näiden häpeään pohjaavien ohjelmien keskiössä. Poikkeavuus on siis fyysinen, johon ohjelma tarjoaa ratkaisun jopa kauneuskirurgialla (esimerkiksi *Swan*). Muodonmuutoksen tematiikassa on tyypillistä, että osallistujien esitetään itse olevan tyytymättömiä omaan ruumiiseensa; ruumis siis esitetään osallistujien toimijuutta rajoittavana tekijänä, josta heitä autetaan pääsemään eroon (Venäläinen 2010, 115). Kolmas alakategoria on ulkonäöllinen poikkeavuus, yleensä rumuuden näkökulmasta. Ohjelmat hyödyntävät henkilöitä, joilla on esimerkiksi vaikeuksia löytää kumppania poikkeavuutensa vuoksi. Ohjelmissa muutoksen kohteena voi olla ihmisen itsensä (persoonallisuuden ja ulkomuodon) lisäksi esimerkiksi hänen ihmissuhteensa tai omaisuutensa. Provokatiivisuus syntyy siis poikkeavuuden groteskien yksityiskohtien esittelyn ohella ajatuksesta, että ruumis artikuloituu ohjelmissa pelkkänä välineellisenä toimenpiteiden kohteena, jota käytetään taloudellisen voiton tavoitteluun (Venäläinen 2010, 115).

Huonouden, negatiivisuuden ja eripurin tendenssi hyödyntää häpäisemistä ja nostaa esiin aiheita, joissa surkeus ja kelvottomuus ovat keskiössä. Tarkoituksena on ruokkia katsojan myötähäpeää korostamalla ohjelmissa olevien häpeää tai yhtä lailla häpeämättömyyttä. (Ks. Grindstaff 2006.) Ohjelmat ovat päinvastainen ilmiö vaikkapa *Masterchefille*, jossa haetaan Suomen parasta kotikokkia. Huonouden tendenssin näkökulmasta haetaan katastrofikkia, joka on Suomen surkein ruuanlaittaja. Katastrofi-ihmiset ovat polttoainetta näille ohjelmille. Voidaan puhua jopa niin kutsutusta kiusaamisen kulttuurista televisiossa (esim. Oppliger 2013). Esimerkiksi *Idols*-formaattista voidaan katsoa vain alkukarsinnat, joissa laulutaidottomuus ja sen kauhistelu ovat katsomisnautinnon takana. Toinen alakategoria on tietty hölmöys jollakin elämänalueella: esimerkiksi ei osata syödä oikein ja terveellisesti, ei pukeutua oikein tai sitten pääsemme seuraamaan henkilöiden epävarmuutta ulkomailla. Kolmas negatiivisuudella operoiva alakategoria on selkeä eripurin hyödyntäminen ohjelmassa. Näistä esimerkkinä käyvät *Täydelliset vaimot/naiset* -ohjelmat, joissa jokainen jakso tuntuu pohjaavan henkilöiden välisiin ristiriitoihin. Ohjelmien koukuttavuus pohjaa erityisesti eripurin ja vastinparien välisiin ristiriitoihin (esim. Nabi et al. 2003). *Tanssin superäideissä* valmentajan ja äitien välinen toistuva riitely ja toisilleen huutaminen on ohjelman kantava voima.

Makaaberista tendenssistä hyvänä esimerkkinä toimii *true crime* -viihde, joka kuvailee oikeasti tapahtuneiden henkirikosten groteskeja yksityiskohtia ja ihmiskohtaloita (mm. Seltzer 2007). Ohjelmat käsittelevät useita eri aiheita, kuten intohimorikoksia, sarjamurhaajia, spesifejä teemoja (esimerkiksi *Suo-*

Taulukko 2. Huonouden/eripurauksen tendenssi: hyödyntää häpäisemistä ja negatiivisuutta.

Huonouden/ eripurauksen tendenssi	Tyyli	Ohjelmakuvaus
Negatiivisuus: Suomen surkein kuski , <i>Katastrofitatuoinnit</i> , <i>Katastrofikokit</i> , <i>Suomen kaamein kämpä</i>	Operoi huonoudella ja epäonnistumisella.	Ohjelmassa seurataan kymmentä maamme huonointa kuskiä, joille annetaan hermoja ja tarkkaavaisuutta vaativia ajotehtäviä. Suoritusten perusteella parhaimmat kuskit tiputetaan ohjelmasta pois, kunnes jäljellä on ainoastaan suhareiden suhari: Suomen surkein kuski.
Itsehäpäisy: Olet mitä syöt , <i>Kaappaus keittiössä</i> , <i>Hurjat rakkauskiilat</i> , <i>Rakas, sinusta on tullut pullukka</i> , <i>Ummikot ulkomailla</i> , <i>Hyvästit sotkulle</i>	Elämänhallinta ei ole hallussa esimerkiksi syömisen tai siivoamisen näkökulmista. Holhoava, kuosiin laittava ote.	Laura Barker on 25-vuotias sairaalloisen ylipainoinen yksinhuoltajaäiti, joka on niin koukussa kevytkolaan, että hän herää juomaan sitä jopa öisin. Laura ahmii pikaruokaa ja ruokkii 5-vuotiaan tyttärensäkin kebabilla. Lauran huolestunut äiti kutsuu paikalle ravintoterapeutti Gillian McKeithin, joka latelee Lauralle kylmiä totuuksia tämän lempiherkuista.
Eripura: <i>Tanssin superäidit</i> , Beverly Hillsin täydelliset naiset , <i>Ruotsin miljonääriäidit</i>	Ohjelmat pohjaavat konflikteihin, riitatilanteisiin ja ihmisten väliseen draamaan.	Luksusta, vaurautta ja rajattomasti etuoikeuksia – tätä kaikkea on Beverly Hillsin täydellisten naisten elämä. Kirjaimellisesti. Ylenpalttisuuden mukana elämään tulee myös paljon draamaa. Kauden alkaessa yksi jos toinenkin on riidoissa.

murhissa henkirikosten uhrin nostetaan aina suosta) ja hirviöiksi paljastuneita perheenjäseniä. Kaikkia ohjelmia yhdistää se, että ne kuvastavat tapahtumia vetoavasti kuvaamalla tapahtumia erityisesti uhrin ja hänen läheistensä näkökulmista. Tarinoista tehdään henkilökohtaisia. Tämä toteutuu esimerkiksi haastattelukuvakulmien myötä läheisten kärsimysten ja tunteiden esittämisessä. Ohjelmat toteutetaan dokudraamallisesti ja ohjelmat pyrkivätkin korostamaan, että tämä on tapahtunut jollekin oikeasti (se voisi tapahtua siis sinullekin). Tätä varten hyödynnetään muun muassa aitoja rikospaikkakuvia tai kuulustelunauhoitteita. Toisaalta myös tapa rakentaa narratiivia näytellyn kautta tukee sitä, että näytellyt osuudet pyritään kuvamaan mahdollisimman realistisiksi, mutta toisaalta kuitenkin vastaamaan elokuva- ja tv-kerronnan konventioita esimerkiksi *CSI*-ohjelmaan pohjaten (esim. Weissmann & Boyle 2007). Ohjelmat korostavat verisiä yksityiskohtia erityisesti näyteltyjen osuuk-sien osalta. Tätä tukevat niin kamerakulmavalinnat kuin leikkauskin (Tuomi 2018b). Toinen esimerkki makaaberin tendenssistä on yleisellä tasolla usean

Taulukko 3. Makaaberin tendenssi: yksityiskohtaiset, väkivaltaiset henkirikokset (*true crime*) sekä kuoleman retoriikka.

Makaaberin tendenssi	Tyyli	Ohjelmakuvaus
<i>True crime</i> -dokudraamat: <i>Pahin painajaisesi, Verisukulaisia, Naismurhaajat, Näin minut murhattiin, Maailman julmimmat sarjamurhaajat, Tappavat suhteet, Kadonneet, Tamron Hallin rikostutkimukset</i>	Oikeasti tapahtuneiden henkirikosten rekonstruointi osin näyttelemällä, osin käyttämällä autenttista materiaalia. Eksplisiittisten väkivallan tekojen korostuminen uhrin ja omaisten silmin.	Jokaisella perheellä on luurankoja kaapissaan, mutta mitä tapahtuu, kun salaisuudet nousevat julmasti päivänvaloon? Rikossarja esittelee murhia, joissa tappaja löytyy oman perheen sisältä.
Hengenvaaran retoriikka: <i>Hengenvaarallinen saalis, Maailman vaarallisimmat väylät, Maailman vaarallisimmat tiet, Alaskan vaaralliset sähköurakat</i>	Hengenvaarallisuuden retoriikka, jossa korostetaan riskejä ja mahdollista suurta tuhoa.	Nyt esitellään maailman hurjimmat lentokentät, junareitit, tiet, tunnelit, sillat ja vesireitit. Saamme todistaa jaksoissa vaaraa ja huumapäisyyttä myös uutiskuvan ja todistajien kännykkäkuvan perusteella.
Katastrofit: <i>Lentoturmatutkinta, Hetki ennen tuhoa, Katastrofin anatomia</i>	Hyödyntää yleensä kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien ja suurkatastrofien ympärille rakennettua dokumentaarisuutta.	Sarja rakentaa historian tuhoisimmat katastrofit uudelleen sekunti sekunnilta. Silminnäkijäläusuntojen, uudelleenlavastusten ja tietokonegrafiikoiden kautta selitetään, miten ja miksi suuronnettomuudet tapahtuivat.

ohjelman läpileikkaava hengenvaarallisuudella leikittelevä retoriikka (Tuomi 2018b, 156). Kyseessä ovat ohjelmat, joissa seurataan esimerkiksi ihmisiä, jotka työskentelevät kuolemaa uhmaavissa työtehtävissä. Tämä toteutuu otsikoinnin ja kuvailun tasolla kuoleman tai ainakin sen vaaran korostamisella, kuten ohjelmissa *Deadliest catch* ja *Maailman vaarallisimmat tiet* ja *Hengenvaaralliset tiet*. Retoriikka korostuu myös muissa ohjelmissa, vaikkapa *Possen* stunttien yhteydessä, joissa aina muistetaan muistuttaa, että tämä on vaarallista ja tähän saattaa vaikka kuolla (Tuomi 2018b). Kolmas esimerkki pitää sisällään ohjelmat, jotka kuvaavat yksityiskohtaisesti oikeasti tapahtuneita katastrofeja sekä onnettomuuksia, joissa on kuollut useita ihmisiä.

Eroottisuudella ja irstaudella pelaavat ohjelmat ovat yksi tunnistetuimmista tosi-tv-muodoista. Iso osa tämän kategorian ohjelmista on ns. parituskilpailuja (ks. Oksanen 2006), jotka tuntuvat aina lähtökohtaisesti sijoittuvan eksoottiseen ympäristöön, jossa seksuaalinen aktiivisuus korostuu samalla kun osallistujien odotetaan bilettävän villisti auringon alla. Toinen alakategoria on alastomuus, jolla on saatu lisämaustetta perinteisiin ohjelmiin kuten *Selviytyjiin*

Taulukko 4. Irstauden/hävyttömyyden tendenssi: operoi seksuaalisuudella, alastomuudella sekä siveettömyydellä.

Irstauden/hävyttömyyden tendenssi	Tyyli	Ohjelmakuvaus
Parituskisat: Paratiisihotelli , <i>Viettelysten saari</i> , <i>Love Island</i> , <i>Exät rannalla</i> , <i>Coupled</i> , <i>Rakkautta Karibialla</i>	Ohjelmat perustuvat kilpailuasetelmaan pariutumisen näkökulmasta, voittona voi olla rahasumma tai oma parisuhde.	Paratiisihotellissa juonitaan, lemmitään ja bailataan luksusoloissa panoksena 30 000 euron voittopotti. Paikkansa paratiisissa säilyttää ainoastaan pelaamalla korttinsa oikein ja löytämällä itselleen parin viikosta toiseen!
Alastomuus: <i>Alastomat selviytyjät</i> , Aatami etsii Eevaa , <i>Naked attraction</i>	Ohjelmat vievät perinteisempiä ohjelmakonsepteja rohkeampaan suuntaan tuomalla mukaan alastomuuden.	Aatami etsii Eevaa on deittiohjelma, jossa toisilleen ennestään tuntemattomat sinkut pääsevät viettämään ainutlaatuisia sokkotreffejä autiolle paratiisisaarelle. Sokkotreffit voivat olla jo varsin jännittävä kokemus, mutta jännityskerrointa lisää se, että treffitumppanit kohtaavat toisensa ensimmäisen kerran täysin alasti.
Rietastelu ja seksi: <i>Jersey Shore</i> , Geordie Shore , <i>Sex Box</i> , <i>Party down south</i> , <i>Hyvää seksiä</i>	Ohjelmat operoivat puhtaasti hauskanpidolla, jota värittävät runsaskin alkoholinkäyttö ja seksuaalinen aktiivisuus.	Geordiet ovat täällä taas! Luvassa lisää biletyötä, pokailua, pussailua ja kännejä!
Seksuaalinen outous: Salatut seksiongelmat , <i>Strange sex</i> , <i>Rajaton rakkaus</i> , <i>Luken seksikoulu: fetissit</i>	Oudot mieltymykset ja seksitaipumukset (engl. kielisissä nimissä sana <i>strange</i>)	Mark kiihottuu haistellessaan naisten hikisiä lenkkareita. Amyn kiusallinen vaiva aiheuttaa suunnatonta kipua ja estää seksin harrastamisen. Nathanielilla on intiimi suhde autonsa kanssa, ja Casie syö edesmenneen aviomiehensä tuhkia.

sekä parinhakuohjelmiin. Näissä ohjelmissa ollaan siis alastomana, ja se tuo luonnollisesti lisääjännitystä ja sähköä ohjelmaan. Kolmantena kategoriana, ei kaukana parituskisoista, on selkeästi pelkällä alkoholilla operoiva ohjelmatyyppi. Näissä joukko nuoria bilettää, juo ja on mahdollisesti seksuaalisessa kanssakäymisessä keskenään. Kuriositeettina seksillä operoiva *Sex Box*, jossa pariskunnat harrastavat live-yleisön edessä seksiä laatikossa ja tulevat tämän jälkeen studiohaastatteluun. Tämän kategorian provokatiivisuus syntyy siis seksuaalikäyttäytymisen normin rikkomisesta ja hyväksytyyn alkoholikulutuksen ylittymisestä. Venäläisen (2010, 119) mukaan ohjelmissa ruumiit

yliseksualisoidaan eli esitetään ”estottomina” ja seksuaalisesti poikkeuksellisen aktiivisina. Tämän kaiken hedonistisen promiskuiteetin ohella, ohjelmat kuitenkin käsittelevät myös ihmissuhteita ja pettämisen kulttuuri toimii esimerkiksi *Viettelysten saarella* ohjelman polttoaineena. Andrejevic (2004, 181) onkin todennut, että näiden parituskilpailujen varsinaisena ideana vaikuttaa olevan sen seuraaminen, kuinka kilpailijat kärsivät mustasukkaisuutensa ja epäluulojensa kanssa. Ohjelmat operoivat myös poikkeavalla seksuaalisella suuntautumisella tai shokeeraavilla fetisseillä.

Taulukko 5. Ravistelun/rajojen rikkomisen tendenssi: pyrkii ravistelemaan yhteiskunnallisia instituutioita kuten avioliittoa, perhe-elämää ja uskontoa.

Ravistelun/rajojen rikkomisen tendenssi	Tyyli	Ohjelmakuvaus
Avioliitto: <i>Ensitreffit alttarilla, 90 Day Fiancé, Love after lock up, Sisarvaimot, Sisarvaimoa etsimässä, Kielletty rakkaus</i>	Ohjelmat käsittelevät avioliittoa poikkeuksellisilla tavoilla, avioliittoon tavallisesti liitetyt normit kumotaan.	<i>Kielletty rakkaus</i> -ohjelman uudella kaudella tutustutaan parisuhdebloggari Sami Minkkisen johdolla yhdeksään pariskuntaan, joiden normista poikkeavat rakkaustarinat herättävät muissa hyvin voimakkaita tunteita.
Perhe: <i>Pregnant & platonic, Born in the wild, Toisenlaiset äidit, Erilaiset perheet, Toisenlaiset teini-äidit, Jon ja Kate + 8, Pienten perhe, Perhe-elämä muutoksessa</i>	Ohjelmat ravistelevat ydinperhemallia ja kuvaavat aina perhenormeista poikkeavia tapauksia.	Sarjassa seurataan suomalaisia perheitä, joiden arki on erilaista tai parhaillaan käännekohtassa. Kaudella luvassa on puhuttelevia tarinoita ja suuria tunteita. Osa perheistä elää totutuista normeista poikkeavaa arkea, toiset taas suuren muutoksen keskellä. Ohjelma päästää katsojat lähelle – luvassa on aitoja ja koskettavia tarinoita erilaisten perheiden elämistä.
Uskonto & vähemmistöt: <i>Mustalaissiskot, Return to Amish, Pappien tekopyhät tyttäret, Breaking amish, The sisterhood, Mieheni ei ole homo, He uskovat toisin</i>	Ohjelmat esittelevät uskonnollisia ja etnisiä yhteisöjä, joiden elämäntavat ovat poikkeavia valtavirrasta.	Millaista on olla teinityttö perheessä, jossa isä tai molemmat vanhemmat ovat pappeja? Millaista on houkutusten täyteinen teinielämä perheen asettamien uskonnollisten paineiden keskellä? Reality-sarjassa seurataan teinityttöjen elämää pappisperheessä.

Ravistelun tendenssi pyrkii rikkomaan totuttuja rajoja ja normeja, kuten instituutioita ja perhemalleja. Tässä tendenssissä yhtenä alakategoriana on 1) avioliitto, jota käsitellään yleisiä arvomalleja välillä rajustikin rikkoen. Yhdeksi esimerkiksi käy *Ensitreffit alttarilla* -sarja, jossa koko avioliiton perusajatus siitä, että tuntee kumppaninsa hyvin ennen avioon astumista, ei päde. Samantyyllisiä versioita on myös *90 päivän puoliso*, jossa avioliittoon tulee päästä 90 päivässä, jotta saa pysyvän viisumin. *Love after lock up* taas seuraa vankien kanssa naimisiin menneiden avioliiton tilaa ja kestävyyttä. Erilainen avioliittomalli näkyy myös ohjelmissa, joissa keskiössä ovat polygaamiset suhteet kuten esimerkiksi *Sisarvaimoissa*.

Toisena alakategoriana ovat 2) perhemallia ravistelevat ohjelmat, jotka ovat kirvoittaneet eniten vastarintaa ja polemiikkia yleisöissä. Tämä kategoria esittelee erilaisia äitejä ja toisenlaisia perheitä, eli se operoi jälleen poikkeavilla valinnoilla ja ihmiskohtaloilla. Kumppanuusvanhemmuuteen pohjaava Nelosen ohjelmakonsepti joutui ison kohun kohteeksi, kun kanava julkisti alkuvuonna 2018 hakevansa sarjaan toisilleen tuntemattomia henkilöitä tekemään lapsen keskenään. Syntymättömän lapsen valjastaminen tosi-tv-ohjelman polttoaineeksi tuntui olevan eksploitaatiossaan katsojille jo liikaa. Vastaava ohjelma *Born in the wild* (USA) lopetettiin myös ensimmäisen tuotantokautensa jälkeen, sillä luonnossa kuvatut synnytykset nähtiin vaarallisina sekä äideille että lapsille.

Kolmas alakategoria on 3) uskonnollisten ryhmien ja vähemmistöjen ympärille rakennetut ohjelmat. Esimerkiksi amishien elämää voidaan seurata siitä vinkkelistä, että heitä viedään niin sanotusti normaaliin eli länsimaalaiseen nykypäivän elämään ja sitten seurataan, palaavatko he "haureellisesta elämästä" takaisin yhteisönsä pariin. *Mieheni ei ole homo* -sarjassa seurataan mormonien elämää, jossa homoseksuaalisia taipumuksia omaavat koettavat ihastua naiseen ja sitä kautta "eheytyä". *Mustalaissiskot* taas seuraa romanien kulttuuria, joskin ohjelman luonne on hyvin speaktaakkelinomainen, eli voi kysyä, kuinka todenmukaisen kuvan se antaa. Provokatiivisuus rakentuu perhearvojen ja yleisten sosiaalisten normien ravistelusta. Kyseessä ovat pitkälti ihmisen tärkeimmät arvot, joten tämän tendenssin ohjelmat aiheuttavat eniten polemiikkia yleisön keskuudessa.

Provokatiivisuuden konventiot

Edellä esitellyt viisi tendenssiä pohjaavat provokatiivisten tendenssien ohella myös tiettyihin konventioihin, näkyväksi tekemisen tapoihin, jotka pyrkivät dramatisoimaan ohjelmien antia entisestään. Lähiluvulla käsitellyt ohjelmat ovat enemmän ja vähemmän käsikirjoitettuja, mutta artikkelissa ei ole tarkoitus selvittää paljonko kerronta pohjaa käsikirjoitukseen tai kuinka paljon sitä on lopulta manipuloitu leikkauspöydällä. Esittelen kokoavina tuloksina ne keinot, joilla eri teemoissa dramaattisuutta ja sitä kautta provokatiivisuutta voidaan eri tyyppisissä ohjelmissa korostaa. Sillä vaikka käsikirjoitusta ei juuri olisi, usein tekijöillä on kuitenkin jonkinlainen ajatus siitä, mitä saattaisi tapahtua, jos tarina sattuisi kulkemaan dramaturgisesti kiinnostavalla tavalla (esim. Nikkinen ja Vacklin 2012).

Porokurun ja Huntuksen (2016, 18) mukaan teatteritaiteessa provokaatiota käytetään yleisön tunteiden herättämiseen, jotta yleisö haluaa puuttua kohtausten lopputulokseen sekä esityksen roolihenkilöiden käyttäytymiseen ja reaktioihin (ks. myös Boal, 1996; 2006; Schutzman & Cohen-Cruz 1994). Boal

(1996) käyttää yleisöstä nimitystä katsoja-osallistujat (*spect-actors*). Miten moraalittomuus artikuloidaan katsomiskokemuksen aiheuttamien tunnetilojen kautta? Dramaturgisesti merkityksellistä on sekä se, millaisia asioita valitaan osaksi tarinaa, että se, miten nuo asiat järjestetään kokonaisuudeksi (Reitala & Heinonen 2001, 26). Miten juttu puhuttelee katsojaansa: ”miten se herättää näkijässään kiinnostusta ja tunteita?” (Kantola 1998, 125–126). Miten tunteisiin vaikutetaan? Miten katsoja imaistaan mukaan? Lähestyn tätä ristiriitojen ja niihin liittyvien tunnereaktioiden kautta, jotka näen keinoina pitää katsojia kiinnostuneina tapahtumista.

Paljon on puhuttu voyerismistä ja siitä, onko tirkistelyn tarpeemme loputon: onko uteliaisuus toisten ihmisten elämää kohtaan ihmiselle ominaista, aivan kuten makaaberin halu pysähtyä auto-onnettomuuden tapahtumapaikalle toiveena nähdä edes pisara verta tai rypistynyttä peltiä (Tuomi 2018b)? Yleinen ajatusmalli on, että ohjelmien seuraaminen saatetaan kokea häpeälliseksi, ja tähän nautintoon liittyvät eettiset ongelmat, kuten friikkisirkustenkin kohdalla aikoinaan (ks. Junko 2014).

Kyseessä on *guilty pleasure* -ilmiö, joka Baruhin (2010) mukaan voi perustua esimerkiksi kulttuuriseen, yhteiskunnalliseen, normilliseen tai henkilökohtaiseen kiellettyyn nautintoon, josta seuraa syyllisyyden tunne. Katsoja siis kokee joskus suurtakin häpeää seuratessaan yleisesti ja kulttuurisesti roskana (*trash*) pitämäänsä ohjelmaa, mutta ei voi siitä huolimatta lopettaa katsomista (Bagdasarov 2010). Osa katsojista saattaa seurata ohjelmia ironisesta näkökulmasta eli juuri siksi, että ne ovat niin ”huonoja”, että niille voi esimerkiksi nauraa (McCoy ja Scarborough 2014). Tällöin nautinto syntyy niin kutsutun viha–rakkaus-suhteen (*hate-watching*) kautta ohjelmaan (mm. Jensen 2002). Katsoja asemoi itsensä ”roskan” yläpuolelle: ”tiedän, että tämä on laadutonta, siksi juuri seuraankin sitä” (Tuomi 2018b). Katsoja tavallaan kokee paremmuutta koko sarjaa kohtaan sekä todennäköisesti sarjassa esiintyviä kohtaan. Juhila (2012, 199) toteaa, että tämänkaltaisessa vertailussa on kyse oman itsen moraalisesta ylentämisestä ja toisten alentamisesta. Mitä tehokkaammin kykenee kuvaamaan toisen poikkeavana, sen ylevämmäksi itse määrittyy. Tällöin katselunautinto tulee Leachin (2003) mukaan lähelle vahingoniloa (*Schadenfreude*), jolloin sarjan ääressä viihtyminen pohjaa vahingoniloon ja tyytyväisyyteen siitä, että pääsee seuraamaan toisen ihmisen ongelmia, epäonnistumisia ja nöyryytystä. Tällöin voidaan puhua jopa ilkeyden nautinnosta (*malicious pleasure*, Leach et al. 2003).

Summatakseeni, provokatiiviset ohjelmat synnyttävät katsojissa useita ristiriitaisia tunteita, muun muassa moraalista ambiguiteettia. Onko ok katsoa tätä, ja mitä se kertoo minusta, jos viehätyn tämän tyyppisestä viihteestä? Koenko vastenmielisyyden tunnetta ohjelmissa esiintyviä henkilöitä vaiko tuotantoa kohtaan? Kognitiivisia dissonansseja saattaa syntyä esimerkiksi ajattelumallissa, jossa ihmiset nähdään uhrilampaina viihteen alttarilla, mutta samalla tiedostetaan, että he ovat siellä vapaaehtoisesti. Onko siirrytty aiemmasta tuotannollisesta häpäisemisestä vapaaehtoiseen itsehäpäisyyseen? Niin tai näin, draama on toimintaa, joka syntyy ristiriidasta, ja ristiriitaiset tunteet tuovat väistämättä katsojia ohjelmille. Miten provokatiivinen televisiotuotanto sitten kutsuu katsojan katsomaan?

Dramaattiset premissit

Retoriset valinnat perustuvat haluttuun tyyliin ja olosuhteisiin, ilmaistut siis suunnitellaan yleisöä varten. Iso osa ohjelmien nimistä kertoo, mistä ohjelmassa on kyse: esimerkiksi ydinperhemallia ravistelevista ohjelmista (*Erilaiset perheet*, *Toisenlaiset äidit*, *Kumppanuusvanhemmuus*). Usein nimissä, kuin myös kuvausteksteissä, korostetaan ohjelman poikkeuksellisuutta liioittelevilla sanavalinnoilla (*Apua mikä tauti!*, *Katastrofikokit*) sekä superlatiiveilla (*Superläskit*, *Suomen kaamein kämppä*, *Most evil*). Osa otsikoista on saippuaopperatyypisesti rakennettu (*My Husband's not gay!*, *Rakas, sinusta on tullut pullukka*, *Liian ruma rakkauteen?*, *Pappien tekopyhät tyttäret*). Usein ohjelmien aihealueiden outoutta ja rajat ylittävyyttä halutaan korostaa jo otsikoissa (*Outo riippuvuus*, *Oudot oireet*, *Rajaton rakkaus*). Sanavalintojen merkitys korostuu usein otsikoissa (Ilkka 2017, 22), ja Junkon mukaan muun muassa erilaisissa sokkidokumenteissa jo ohjelmien nimeäminen on hyvä esimerkki niiden äärimmäisestä luonteesta (Junko 2014, 25).

Myös ohjelmien kuvaustekstit kutsuvat katsomaan. Esimerkiksi *Temptation Island Suomi* lupaili toisella kaudellaan seuraavaa:

TIS on kiimaisen somesuosion saavuttanut huippureality, jossa pariskunnille annetaan tilaisuus testata, kestääkö oma parisuhde vai onko paratiisin kielletty hedelmä sittenkin houkuttelevampi. Neljä paria matkustaa paratiisiin luksusolosuhteisiin, missä selviää syy joko jatkaa yhdessä tai erota lopullisesti. Lomaa ei kuitenkaan vietetä yhdessä pariskuntana, vaan naisille seuraa pitää joukko toinen toistaa komeampia sinkkumiehiä, ja miesten seuralaisina puolestaan on upeita sinkkunaisia. Troppiinkin kuumankosteat päivät ja villit yöt allasbileineen sekä unelmatreffit sinkkujen kanssa panevat parisuhteet koetukselle.

Jo kuvailutekstissä luvataan ohjelman sisältävän villiä menoa ja parisuhteiden olevan todella koetuksella. Huomiota haalitaan tabloidisaatioteorian osoittamin tavoin yhä räväkämmillä otsikoilla, skandaalihakuisemmilla kertomuksilla ja koskettavammilla tarinoilla (Nieminen & Pantti 2012, 89; Jokinen 2015, 14). Teksti voi esimerkiksi pyrkiä vetoamaan normeihin, lukijan arvomaailmaan tai tunteisiin. Uskoakseni moni päätyy katsomaan provokatiivista sisältöä juuri epäuskon lähtökohdasta ("tämä ei voi olla totta"), jolloin ohjelmateksti on toiminut halutulla tavalla.

Myös tuotantojen kuvituskuvat ovat ohjelmia kuvaavia. Niissä korostuu, minkä ennakoasetelman varaan ohjelmat rakentuvat (ks. Kuvat 1 ja 2).

Kuva 1. Abby Lee on kuvassa fokuksessa ja tuimana. Äidit ja tytöt ovat pienemmässä mutta luonnollisesti oleellisessa roolissa. Kuva: Nelonen / *Tanssin superäidit*. <https://www.nelonen.fi/sites/default/files/styles/teaser_giant/public/w_abby_lee_promo_1024_0.jpg?itok=pstF00fp>. Lähde: ruutukaappaus.

Kuva 2. Katastrofaalisten kokkikandidaattien kaitseminen aiheuttaa oikeille kokeille päänsärkyä? Kuva: Mtv3 / *Katastrofikokki*. <<https://www.katsomo.fi/sarja/katastrofikokki-33011153>>. Lähde: ruutukaappaus.

Kuva 3. Erilaisten perheiden (MTV3) mainosvideossa korostetaan mukana olevien perheiden erikoisuutta. Kuva: Liv / *Toisenlaiset äidit* (Ruutu). <<https://www.youtube.com/watch?v=Rk1RSCNlzdc>>. Lähde: ruutukaappaus.

Myös tv-ohjelmat ja niiden kanavakohtaiset verkkosivut/sosiaalinen media hyödyntävät markkinoinnissa ohjelman provokatiivisen sisällön korostamista (ks. Kuva 3).

Eksplisiittinen esitystapa

Provokatiiviset sisällöt lähtevät siitä, että ne yleensä toimittavat sen, mitä ovat luvanneetkin. Nykyään yhä harvemmin tarvitsee todeta, että "eihän sitä edes näytetty" (ks. Kuva 4).

Ohjelmissa korostetaan tuotannollisesti juuri niitä piirteitä, joita muun muassa esittelyteksteissä luvataan. Jos provokatiivisuus syntyy alastomuudesta, promiskuiteetista ja vaikkapa hauskanpidosta, se näkyy eksplisiittisenä materiaalina kyseisestä toiminnasta (ks. Kuvat 5 ja 6). Tämä saattaa joillakin vastata ajatusta eskapismista, sillä populaarin kokemus (*jouissance*-tyyppinen mielihyvä) liittyy usein ruumiiseen, seksuaalisuuteen, nautintoihin ja nauruun (Herkman 2001, 378).

Sama pätee myös erilaisia ruumiillisuuden poikkeavuuksia käsittelevissä sisällöissä. Esitystapa on usein hyvin yksityiskohtaista, ja se tuo fysiologiset eroavaisuudet kaunistelematta esiin. Näissä yhteyksissä sisällöt kutsuvat lähökohtaisesti katsojan kauhistumaan tarjoamalla välillä häiritsevän graafisia kuvauksia ihmisten olotiloista (ks. Kuva 7).

Tämä premissi pätee myös esimerkiksi kuolemaa usein rekonstruoivassa makaaberissa viihteessä. Oikeiden ihmisten henkirikosten uudelleenfilmatisointi tehdään tavalla, joka ei todennäköisesti jätä katsojaa kylmäksi (ks. Kuva 8). Ydinperhettä ainoana oikeana perheenmallina pitävä katsoja saattaa järkyttyä esimerkiksi sisarvaimoja käsittelevien ohjelmien asetelmasta, jossa seurataan, millaista polygaaminen elämä on (ks. Kuva 9).

Kuva 4. *Strange attraction* lupaa näyttää kaiken, myös potentiaalisten deittikumppanien genitaalialueet. Ohjelmasta uutisoanut verkkolehti *Express* sen sijaan sensuroi kuvaa. Kuva: [express.co.uk/Naked attraction](https://cdn.images.express.co.uk/Naked attraction). Helen Daly, 30.6.2017. <<https://cdn.images.express.co.uk/img/dynamic/20/590x/secondary/nude-man-985536.jpg>>. Lähde: ruutukaappaus.

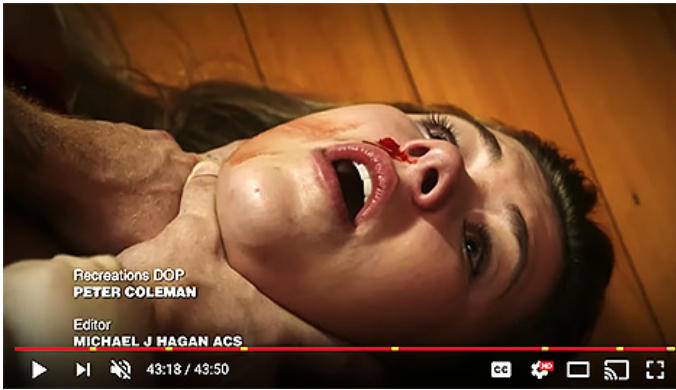
Kuva 5. Mtv 3 *Katsomo / Love Island*. <<https://www.katsomo.fi/sarja/love-island-suomi-33011206>>. Lähde: ruutukaappaus.

Kuva 6. MTV / *Geordie Shore*. Season 17, episode 11. <<http://www.mtv.com.au/geordie-shore/videos/geordie-shore-season-17-episode-11>>. Lähde: ruutukaappaus.

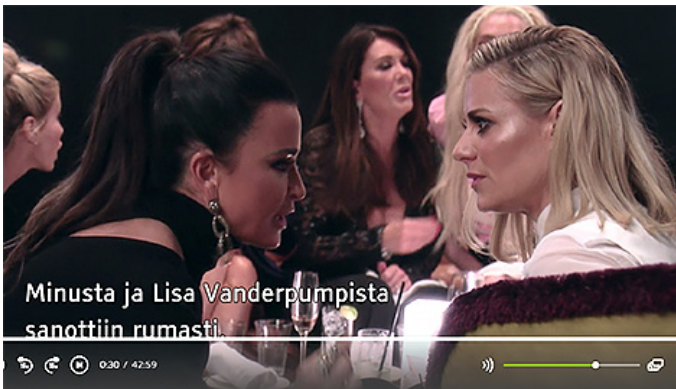
Kuva 7. TLC, UK. <<https://www.youtube.com/watch?v=9gMcQG7F484>>. Lähde: ruutukaappaus.

Kuva 8. Esimerkiksi *true crime* -ohjelmat tarjoilevat katsojalle uhrin kauhun, epätoivon ja lopulta sen, että elämä kaikkooa uhrin silmistä. Kuva: *Beauty Queen Murders*. Kausi 1, jakso 2 ("Fatal Obsession"). Lähde: ruutukaappaus.

Kuva 9. Premissin mukaan moniavioisuus näkyy sisällöissä hellyydenosoituksina perheen miehen jakaessa huomiotaan useille vaimoilleen. Kuva: TLC. <<https://www.youtube.com/watch?v=1g19amcPWaM>>. Lähde: ruutukaappaus.

Kuva 10. *Täydellisissä naisissa* riidat eska-loituvat usein naisten kokoontuessa yhteisille illallisille. Kuva: Mtv3 / Katsomo. <<https://www.katsomo.fi/sarja/beverly-hillsin-taydelliset-naiset-33011080008/jakso-11-kiitos-ja-haistatus-965358>>. Lähde: ruutukaappaus.

Jos katsoja viehättyy ihmisten välisestä draamasta, eripurana premissi on tarjota sitä toistuvasti jopa yhden jakson aikana. Keskimäärin yhden 45 min aikana täydelliset kotivaimot ottavat yhteen 3–4 kertaa (ks. Kuva 10). Toki syynä on myös se, että vanhat kaunat eivät ole tulleet selviksi, kun uusia on jo ovella. Riitatilanteet ovatkin jakso- ja kausirajat ylittäviä. Toisen loukkaamisesta voi jopa tulla vuorovaikutuksen pääasiallinen sisältö (Oksanen 2006, 159).

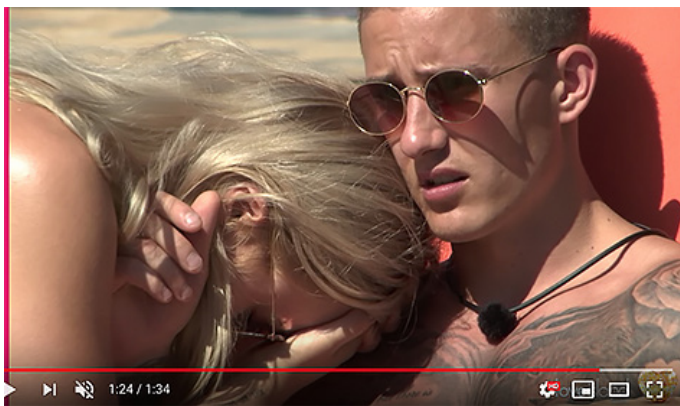
Muun muassa hidastuksia voidaan käyttää korostamaan, kun jotain dramaattista tapahtuu: esimerkiksi ristiriita, joka johtaa fyysiseen yhteenottoon. Hidastuksen avulla varmistetaan, että katsoja varmasti pääsee dramaattisen hetken tasolle. Lopputulosta voidaan muokata tarkoitushakuisella leikkauksella yhdistämällä eri äänipätkiä ja eriaikaisia tapahtumia toisiinsa. Näin saadaan aikaan draamaa, jota todellisuudessa ei välttämättä ole ollut edes olemassa.

Arkaluontoiset ja kiistanalaiset tunteet

Tosi-tv-ohjelmien tapahtumat esitetään usein yksilöiden kokemusten kautta (Hautakangas 2004, 10). Yksilön kokemuksen korostaminen on yhteen nivova, tärkein erilaisia formaatteja yhdistävä tekijä (Mononen 2007, 17). Kamerat yrittävät kaapata jokaisen ilmeen ja eleen (Oksanen 2006, 155). Myös provokatiiviset ohjelmat elävät tunteista – niin ohjelmassa olevien kuin yleisönkin. Selkeästi provosoivat, arvomaailmaa ja yleisnormeja ravistelevat sisällöt ja niihin reagointi tunteilla voi tuoda katsojan ruudun ääreen seuraamaan. Katsojaa saattaa kiinnostaa, millaisia tunnetiloja esimerkiksi *Kielletty rakkaus* -ohjelman parisunta – jonka ikäero on suuri ja parisuhde saanut alkunsa naisen toimiesmiehen opettajana – kokee ja näyttää toisilleen. Sama uteliaisuus voi tuoda katsojan seuraamaan *Olet mitä syöt* -osallistujan ruokaremonttia ja vaikkapa *Suomen kaamein kämppä* -edustajia siitä näkökulmasta, että kuinka he kehtaavat. Palmer (2006) onkin kuvannut tosi-tv-ilmiota ”häpeän spehtaakkeliksi”.

Provokatiivisissa ohjelmissa pääsee asianomaisten lähelle. Tunteiden kokemista vahvistavat refleктоivat haastatteluosuudet (*confess cam*), sillä ne korostavat henkilökohtaisuutta, henkilön kokemia tunteita, ja usein taustoitavat tarinaa. Tunnekuohut näkyvät provokatiivisissa sarjoissa myös vähän vulgaarimmassa kielenkäytössä, joka teemojen välillä vaihtelee. Haastatteluosuuksia käytetään takaumina keskellä kerrontaa, ja ne johdattavat yleensä tapahtumien jännityksen laukeamiseen. Vastaavasti erilaisia reaktiokuvia hyödynnetään tunnedraaman välittämisessä. Reaktiokuva on reaaliajassa kuvattu tunteiden heijastuminen, joka on voitu myöhemmin leikata tukemaan sopivaa kontekstia. Esimerkkiohjelmissa niitä käytetään kuvastamaan henkilöiden reaktioita ja tunteita, esimerkiksi yllättyneisyyden ja tragedian kohtaamisen hetkellä. Katsojalle annetaan tilaisuus päästä näkemään tunteet läheltä, ja koska hän tietää aiheiden ”erikoisuuden”, hänelle esitetyt tunne-reaktiot asettuvat haluttuun kehykseen. Oksasen (2006, 155) mukaan logiikka on vastaavanlainen kuin pornografiassa. Molemmat pyrkivät näyttämään kaiken ja todistamaan sen ulkoisesti. Pornoa tutkineen Linda Williamsin (1999) sanoin niissä tähdätään ”visuaalisen vimmaan” ja kliimaksi päättyy tyypillisesti tosi-tv:ssä kyöneleihin (ks. Kuva 11).

Henkilökeskeisyyttä dokumenttien kuvauksessa ilmentävät lähikuvat ja etenkin lähikuvat kasvoista (Junko 2014, 19). Lähikuvat esimerkiksi *true crime* -ohjelmissa surevien omaisten kasvoista ovat tärkeässä roolissa ja ne kutsuvat tunteen empatiaa, todistamaan tuskaa (ks. Kuva 12; Hoffman 2009; Kobach & Weaver 2012).

Kuva 11. Mtv3 Katsomo / *Love Island*. <<https://www.katsomo.fi/sarja/love-island-suomi-33011206>>. Lähde: ruutukaappaus.

Kuva 12. *Swamp Murders*. Kausi 2, jakso 2 ("While She Lay Sleeping"). Lähde: ruutukaappaus.

Autenttisuus

Provokatiiviset ohjelmat haluavat saada katsojan pohtimaan, voiko esitetty olla totta, mutta samalla hengenvedolla ne haluavat vakuuttaa, että näin juuri on. Tosi-tv käyttää kerronnassaan sellaisia dokumentaarisia elementtejä, joilla voidaan korostaa televisio-ohjelman kuvaaman tilanteen autenttisuutta. (Mononen 2007, 3; Corner ja Rosenthal 2005, 2). Tämä korostuu provokatiivisissa ohjelmissa, sillä niiden arvo (saada katsoja mukaan ja kenties oikeasti järkyttymään) on olennaisesti siinä, että katsoja kokee, että tämä tapahtuu/on tapahtunut oikeasti ja oikealle ihmiselle. Alussa mainitsin esimerkin, kuinka yleisö ei suhtaudu fiktiivisiin sisältöihin aivan yhtä suurella intensiteetillä kuin totena pitämiinsä. Edellä esitettyjä haastatteluosuuksia käytetään tunteiden esittämisen ohella myös autenttisuuden työkaluna. Erilaisissa asiantuntijaroleja vaativissa ohjelmissa haastatteluja käytetään luomaan uskottavuutta ja autenttisuutta. Näen tässä yhtymäkohtia myös *Ostos-tv:n* tapaan rakentaa kerrontaa. Nämä ovat niin sanottuja todistuslausuntoja, joissa puhuva sub-

Kuvat 13 ja 14. Asiantuntijaroleissa toimivat esimerkiksi lääkärit, rikosoikeudelliset henkilöt, psykologit tai muut alansa asiantuntijat (Tuomi 2018b). Kuvat: *Deadly Affairs*. Kausi 1, Jakso 10 ("Love Thy Neighbor"). TLC. <<https://youtu.be/z9VRf1LyuWE>>. Lähde: ruutukaappaus.

Kuva 15. *Breaking Amish: Brave New World*. Season 1, episode 3. TLC. <<https://youtu.be/vU-n3HIs4qI>>. Lähde: ruutukaappaus.

jekti esitetään puolilähikuvassa tai kasvölähikuvassa antamassa todistustaan käsiteltävästä aiheesta (Hongisto 2008, 9; ks. Kuvat 13 ja 14).

Tyypillinen autenttisuuden luomisen keino on arkistomateriaalin käyttö (Campbell 2000, 148). Se näkyy vaikkapa korostamalla amish-yhteisöä kuvauspaikalla (kasvot sumennettuna) tai *Toisenlaisissa äideissä* kerrottaessa esimerkiksi äidin traagisesti taustasta nuoruuskuvien kautta (ks. Kuva 15).

Puheen tasolla esiintyy sekä kommentoitavaa että juontavaa autenttisuuden rakentamisen tapaa. Molemmat esiintyvät aihealueista riippuen vakuuttamisen ja suostuttelun keinona (vrt. Hongisto 2006, 50). Perinteinen ja vallitseva kommentoinnin keino on niin sanottu ”jumalan ääni” (*voice of God*) (esim. Nichols 2001, 13). Tämän lisäksi osassa ohjelmissa on myös juontajia. Usein provokatiivisten ohjelmien juontajatkin ovat jossakin määrin provosoivia, taustakomentoinnin pysyessä yleensä asiallisena, ns. dokumentaarisempana. Kumpaistakin käytetään taustoittamiseen, tunteiden herättämiseen ja pitämään katsoja mukana. Myös aiemmin mainitsemani häpeän tunteen kokeminen voi vakuuttaa katsojan aitoudesta (Oksanen 2006, 156).

Lopuksi

Nykypäivän televisiosisällöt tuntuvat koettelevan toistuvasti rajoja. Artikkeleissa analysoin nykypäivän tosi-tv-pohjaisia televisiosisältöjä provokatiivisuuden tendenssien näkökulmasta. Näen ilmiön kuitenkin enemmän laajalle ulottuvana provokatiivisuuden moodina kuin esimerkiksi tosi-tv:n lajityypille ominaisena piirteenä, sillä sitä esiintyy niin asia- kuin viihteellisimmissäkin ohjelmakonsepteissa. Ohjelmien tendenssit ovat luonteeltaan yleisiä sosiaalisia, institutionaalisia normeja rikkovia, ja se näkyy jo ohjelmien nimissä ja kuvausteksteissä. Erityisesti viisi tendenssiä alakategoriineen on aineistosta löydettävissä: poikkeavuus/toiseus, huonous/eripura, makaaberi, irstaus/hävyttömyys ja ravistelu/rajojen rikkominen. Nämä tendenssit eivät pidä sinällään sisällään kaikkia provokatiivisen televisiotuotannon osa-alueita, koska ne voitaisiin pilkkoa vieläkin pienempiin osiin. Tässä artikkelissa olemassa olevan materiaalin laajuus tulee kuitenkin vastaan, ja se johtaa työn rajaamiseen. Näitä ristiriitaisia tendenssejä käsitellään ohjelmissa niiden vaatimalla dramaattisella otteella. Jokaisesta tendenssistä on löydettävissä konventioita, joita ohjelmat noudattavat. Ne pyrkivät ensisijaisesti vetoamaan katsojaan 1) dramaattisilla premisseillä, 2) eksplisiittisyydellä, 3) arkaluontoisilla tunteilla ja 4) autenttisuudella. Tiivistetysti voi todeta, että hyödyntämällä edellä mainittuja tendenssejä ja konventioita provokatiiviset ohjelmat pyrkivät tuotta-

maan eroa katsojan ja hänen normiensä sekä ohjelmissa esiintyvien ihmisten ja heidän normiensä välille, ja vetoamaan siten kauhistumisen, närkästymisen ja mahdollisesti myös ironisen huvittumisen reaktioihin. Toki samaistumisella on edelleen oma roolinsa, samoin kuin sympatian tuntemisella.

Provokatiivisiin ohjelmiin ladataan ristiriitaisia tunteita ja niissä yhdistyy ajatus huonosta mausta ja sosiaalisten normien rajojen koettelusta katsojalukujen toivossa. Tämä on eittämättä totta, mutta onko provokatiivisilla sisällöillä kuitenkin myös jotain hyvää annettavaa? Kuten alussa mainitsin, moraalisesti kyseenalaisen käyttäytymisen esittäminen on hyväksyttävää vain perustavanlaatuisesta valistuksellisesta syystä. Venäläinen (2010, 85) toteaa, että moraalisesti arvokkaan (tosi-)television rakennusaineiksi ovat opettavaisuus, kiltteys, koskettavuus, hyvä tahto ja se, että ohjelma panee miettimään. Se voi siis ainakin lisätä tietoisuutta, jos kykenemme sulkemaan mielestämme tuotantoon mahdollisesti liittyvät eettiset ongelmat. Grindstaff (2006) ei suoraan näe esimerkiksi normaaliuden standardien kyseenalaistamisessa epäeettisyyttä, vaan vasta tuotantotavoissa, jos aihealuetta käsitellään heikommassa asemassa olevia hyväksikäyttäen tai vahvistamalla ennestään vallalla olevaa sosiaalista eriarvoisuutta. Yleisön muodostaessa tuomiotaan, on kaikki kiinni tuotantomuodosta – siitä, miten asioita käsitellään. Tietoisuus esimerkiksi sairauksista voi tuoda vertaistuellista arvoa, ja huonoimpien kuskien sählätessä ruudulla voi joku kokea myös sympatiaa ja sitä, että on meitä muitakin huonoja kuskeja liikenteessä. Tämä ajatusmalli sopii kuitenkin lähinnä poikkeavuuteen ja toiseuteen, jonka kautta on mahdollista käsitellä erilaisuutta juuri tietoisuuden lisäämisen näkökulmasta. Esimerkkinä voisi mainita ohjelman *I am Jazz*, joka seuraa transsukupuolisen nuoren tarinaa

Transsukupuolisen teinitytön tarina tänään tv:ssä - Jazz syntyi pojaksi

Perjantai 4.3.2016 klo 07.29

14-vuotias Jazz on ainutlaatuinen teinityttö: hän syntyi pojaksi.

Jazz tiesi io kaksivuotiaana olevansa todellisuudessa tvttö. (FRIT)

Kuva 16. Jazz Jennings on sarjallaan *I am Jazz* lisännyt transsukupuolisuuteen liittyvää tietoisuutta ja toiminut samalla roolimallina ja voimaannuttavana hahmona muille. Kuva: *Iltalehti*, 4.3.2016. <<https://www.iltalehti.fi/viihde/a/2016030321211611>>. Lähde: ruutukaappaus.

keskellä sukupuolenkorjausprosessia (ks. Kuva 16). Populaarikulttuurin valtavirtaan on vakiintunut vahva (sukupuolen ja seksuaalisuuden) stereotyyppinen kuvausperinne, jonka merkitysten haastaminen saati murtaminen on vaikea ja hidaskäyttöprosessi (Herkman 2001, 377), mutta joka voi saada alkunsa näissä ohjelmissa.

Provokatiivinen tv-tarjonta vaikuttaa olevan vahvasti vallitseva tekijä niin kotimaisessa tuotannossa kuin ulkomailta ostetuissa ohjelmissa. Sinällään asia ei ole siis vain suomalaisia koskeva, vaan globaalikin ilmiö. Tästä syystä mukana on muutamia esimerkkitaapauksia ohjelmakonsepteista, joita ei ole Suomessa esitetty. Suomen osalta koen vahvasti, että ilmiö ei ole enää kanava-kohtaista, ja aiheiden ja otsikoiden raflaavuus läpileikkaa myös niin sanottujen arvostetumpien kanavien tarjontaa. Provokatiivinen retoriikka välittyy myös Yleisradion ohjelmissa, joskaan ei ohjelmatasolla välttämättä yhtä räikeästi kuin kaupallisten kilpailijoiden osalta. Esimerkkeinä Ylen ohjelmista voisi mainita stylistin avulla elämänmuutosta hakevan sarjan *Tuhkimotarinoita* (aiheina kehon vamma, seksuaalinen hyväksikäyttö, kaljuus, itsemurha, kuolema, jne.) ja sarjan *Silikonisukupolvi*. Yle Arenassa vuonna 2017 kuukauden teemana oli seksi: ”Seksin syyskuu – koko kirjo pornosta komediaan”. Toisaalta Yleä on myös kritisoitu *Satuhäät*-ohjelman parivalintojen olevan valittu tarkoituksella provokatiivisiksi. Provokatiivisuus näkyy myös Ylen dokumenttitarjonnassa (vaikkapa *MOT* ja *Dok*-sarjoissa), joissa on aiheina esimerkiksi *Kostopornon kohteena* ja *Maailman suurin peppu*. Samoin se välittyy selkeästi ns. asiapohjaisissa makasiiniohjelmissa kuten *Marja Hintikka Show/Live*, *Perjantai* ja *Jenny+*. Näiden ohjelmien aiheet ovat raflaavia ja ne aiheuttavat paljon keskustelua. Esimerkiksi *Marja Hintikka Show’n* seksikoulu aiheutti vuonna 2016 paljon polemiikkia: ”Ylen ohjelmavalta aivan tukossa kohun vuoksi – Jotkut vaativat ohjelman lopettamista” (Sharma 2015).⁶ Jos provokatiivisuus elää aiheissa ja normien ”härkkimisessä”, aihe ei ole siis Ylellekään täysin vieras. Ruohon (2007) tutkimus muistuttaa kuitenkin siitä, että myös Ylen draamasarjat ovat herättäneet aikaisemmilla vuosikymmenillä julkista närkästystä, rajanvetoja ja moraalisia debatteja. Jatkomona tälle voidaan nähdä provokatiivisuuden moodin ja sen tendenssien leviäminen Ylelle. Onko voima ja valta määrittellä televisiokulttuuria nykyään enemmän kaupallisella kuin julkisen palvelun televisiolla, koska provokatiivisen televisiotuotannon yleistymisen myös Ylen kanavilla osoittaa tähän suuntaan? Olen joka tapauksessa Venäläisen (2010, 59) kanssa samaa mieltä siitä, että stigmatoidun tositelevision artikuloituminen yleisradioille kuuluvaan julkisen palvelun tehtävään käy entistä ongelmallisemmaksi.

Kuten todettu, myös lehdistö pelaa provokatiivisen tv-tuotannon pussiin otsikoimalla ohjelmia juuri sillä tapaa, mikä lisää kohua ja katsojien mielenkiintoa. Lehdistö lähtee määrittelemään, onko tv:ssä näytetty asia rikkonut tietyn normatiivisen rajan. Katsojien kuitenkin turtuessa aina vain provokatiivisempaan tarjontaan, voidaan kysyä, mitä tulevaisuudessa pitää tehdä, jotta kohautus on riittävää, ja mistä provokatiiviset sisällöt syntyvät – ylhäältä annettuina vai sittenkin meidän katsojien tarpeista? Usein ihmiset kertovat paheksuvansa tv-tarjontaa ja myös sen moraalimaailmaa, samoilla tavoilla kuin kukaan ei koskaan mainitse seuraavansa *Salattuja elämiä* tai lukevansa *Seiska*-lehteä (esim. Ala-Suutari 1991). Kuitenkin katsoja- ja levikkiluvut puhuvat toista. Kuten mainitsin, *Satuhäitä* kritisoitiin liian värikkäistä pariskunnista, mutta yllättäen se saikin negatiivisen vastaanoton Ylen näytettyä ”liian siistin ja asiallisen” jakson keväällä 2016. Siitä otsikoitiin seuraavaa: ”Tylsät satuhäät lytättiin Twitterissä. Haluan hirviömorsiamia ja kännisulhaisia.”

6 Toisaalta Marja Hintikka vastaanotti vuoden parhaan keskusteluohjelman Venlan vuonna 2016. Jos vertaamme Hintikan ohjelmaa vaikkapa Arto Nybergin keskusteluohjelmaan, ero on melkoinen.

(Korpela 2016.) Fox-kanava on puhunut jopa ”televisiokanavien vastuusta vastata katsojien makutottumuksiin” (Venäläinen 2010, 137). Nykypäivän lineaarinen televisio näyttäisi kamppailevan katsojista enemmän tai vähemmän shokeeraavalla tuotannolla. Loppujen lopuksi se on muodoltaan äärimmäisen ennakoitavaa, vaikka ohjelman kiihottimena toimiikin yllätyksellisyys. Toistopakossa etsitään yhä äärimmäisempiä muotoja saavuttaa tunteita, kokemuksia ja elämyksiä (Oksanen 2006, 157). Jos ajattelemme tv-tuotantojen sisällöllistä muutosta viimeisen 10 vuoden aikana, onko mikään muuttunut? Näkisin, että tietyssä määrin shokeeraavuus on viety pidemmälle, mutta ennen kaikkea kulunut aika todistaa, että provokatiiviset sisällöt ovat tulleet jäädäkseen, ja että siinä ei enää ole kyse yksittäisistä ylilyönneistä ohjelmatasolla vaan se on pysyvä ilmiö, joka leimaa nykypäivän televisiota. Siitä on kenties tullut uusi normi.

Tulevaisuudessa on syytä ulottaa tutkimus eri formaattien ja tuotantomuotojen systemaattisempaan analyysiin (esim. Keinonen 2018). Mikä merkitys provokatiivisuudella on genre- ja formaattitasolla? Murrayn mukaan määrittämällä televisio-ohjelma tietyn genren edustajaksi ohjelmaan saadaan kytkettyä tälle genrelle tyypillisiä ominaisuuksia ja arvoja. Murray kutsuu ohjelman kulttuurisen arvon nostamista geneeriseksi sijoitteluksi (*generic placement*). Toisin sanoen ohjelma voidaan pakata erilaisiin kääreisiin, jotta se saataisiin näyttämään tarpeen tullen joko informatiivisemmalta tai viihdyttävämmältä. (Murray 2009, 68–69; Keinonen 2013, 37.) Toisaalta on syytä tiedostaa, että asia toimii myös toisin päin, ja ohjelmiin saatetaan suhtautua genrenmukaisesti arvottavilla konnotaatioilla (esimerkiksi juuri tosi-tv), jotka eivät välttämättä jätä tilaa empirialle, vaan oletusarvo on automaattisesti tietyn tyyppinen (Murray 2009, 79). Toinen uusi tutkimuksellinen tulokulma on tuotannon edustajien haastattelut, joissa teemana on erityisesti transnationaalisten formaattien sisäänoston periaatteet ja kriteerit. Tällöin pystytään vastaamaan siihen, mikä merkitys ulkomailta ostettujen formaattien kotimaisilla adaptaatioilla on uusien sisältötrendien kotiuttamisessa Suomeen. Myös tämän päivän kaupallisen ja julkisen television väliset erot ja yhteneväisyydet ja erityisesti kulttuurisen määrittelyvallan siirtymät ovat kiintoisia, ja oletettavasti aina ajankohtaisia (esim. Koivunen & Lehtonen 2005).

Nykypäivän provokatiivinen televisiotuotanto on olemassa niin kauan, kun sillä riittää katsojia – ja ennen kaikkea ohjelmiin osallistujia. Nelosen tuleva kumppanuusvanhemmuuteen pohjaava ohjelma (*Pregnant & platonic*) on harvinainen tapaus siitä, että siihen on jouduttu avaamaan toinen rekrytointikierros (syksyllä 2018), koska sopivia naisia ei ole sarjaan hakenut. Yleensä ohjelmiin on ylitarjontaa, ja muun muassa vuonna 2016 *Hottikset*-sarjan kohdalla tuotanto jopa hämmästeli vastaanottamaansa lähes tuhatta hakemusta (Huusela 2016). Ollaanko nyt kenties ylitetty se jokin normatiivinen raja? Onko uutisoinnin luoma stigma sarjalle niin vahva, että kukaan ei halua vapaaehtoisesti ”huonon äidin” leimaa otsaansa osallistumalla syntymättömän lapsen ympärille rakennettuun tuotantoprosessiin? Aika näyttää.

Tutkimusaineisto

Kaikki käsitellyt/katsotut formaatit ja niiden adaptaatiot aakkosjärjestyksessä kanava- ja esitystietoineen:

- 5D Superläskit (TV5, *Shut-Ins: Britain's Fattest People*, dokumentti, Iso-Britannia, 2015)
 90 päivää morsiamena (TLC, *90 Day Fiancé*, 2014–)
 A-tema: Lihava Suomi (Yle TV 1, 2017)
 Aatami etsii Eevaa (Nelonen, *Adam Looking For Eve*, 2014–)
 Alaskan vaaralliset sähköurakat (Jim, *Power & Ice*, 2015–)
 Alastomat selviytyjät (TV5, *Naked and Afraid XL*, 2015–)
 Apua, mikä tauti! (Frii, *Body Bizarre*, 2014–)
 Beverly Hillsin täydelliset naiset (Mtv3, *The Real Housewives of Beverly Hills*, 2010–)
 Born in the wild (Lifetime, 2015)
 Breaking amish: Brave new world (TLC, 2012–2017)
 Ensitreffit alttarilla (Ava, *Married at first sight*, 2015–)
 Epäkelvot deittikumppanit (Frii, *The Undateables*, 2012–)
 Erilaiset äidit (Ava, 2012–)
 Exiä rannalla (Sub, *Ex on the beach*, 2016–)
 Geordie Shore (MTV Finland, 2011–)
 Harvinaisen sairauden kourissa (Yle TV 1, 2017–)
 He uskovat toisin (Yle, 2016)
 Hengenvaarallinen saalis/Vaarallisilla vesillä (Kutonen, *Deadliest Catch*, 2005–)
 Hengenvaarallisesti lihava (TLC/Frii, *My 600lb Life*, 2012–)
 Hengenvaaralliset tiet (Kutonen, *Hell Roads*, 2012–)
 Hetki ennen tuhoa (Fox, *Seconds from Disaster*, 2014–)
 Hurja muodonmuutos (Nelonen, *Extreme Makeover*, 2002–)
 Hurja painonpudotus (Nelonen, *Extreme Weightloss*, 2011–2015)
 Hurjat rakkauskilot (Nelonen, 2017–)
 Hyvästit sotkulle (Liv/Nelonen, *How Clean Is Your House?*, 2003–2009)
 Hyvää seksiä (TV2, 2018)
 Jersey Shore (MTV Finland, 2009–)
 Jon ja Kate + 8 (TLC, *Jon & Kate Plus 8*, 2007–2017)
 Kaappaus keittiössä (Mtv3, 2013–)
 Kadonneet (TV5/Investigation Discovery, *Disappeared*, 2009–)
 Katastrofin anatomia (Nelonen/Liv, 2015–2017)
 Katastrofikokit (Mtv3, 2016–)
 Katastrofitatuoinnit (Jim, *Tattoo Fixers*, 2015–)
 Kaunotar ja hirviö (Frii, *Beauty & The Beast*, 2010)
 Kaunotarmurhat (Frii, *Beauty Queen Murders*, 2013–)
 Kielletty rakkaus (Nelonen/Liv, 2017–)
 Lentoturmatutkinta (Fox/National Geographic, *Air crash investigation*, 2003–)
 Lihavat lemmikit (Frii, *My Big Fat Pet Makeover*, 2017–)
 Liian ruma rakkauteen? (TLC, *Too Ugly for Love?*, 2015–)
 Love after lock up (WETv, 2018–)
 Love Island (Sub, 2015–)
 Luken seksikoulu: fetissit (Yle Areena, 2017)
 Maailman julnimmat sarjamurhaajat (Frii, *World's Most Evil Killers*, 2016)
 Maailman suurin pylly (Yle 1, 2018)
 Maailman vaarallisimmat tiet (Nelonen/Jim, *World's Most Dangerous Roads*, 2011–2013)
 Mieheni ei ole homo (TLC, *My husband's not gay*, 2015)
 Mustalaissiskot (TLC, *Gypsy Sisters*, 2013–2015)
 Mystiset taudit (Jim, *Afflicted*, 2018)
 Naismurhaajat (Frii, *Deadly women*, 2005–)

Naked attraction (Channel 4, 2016–)
Nolot vartalog (Fox, *Embarrassing Bodies*, 2007–)
Näin minut murhattiin (Frii, *Stolen Voices, Buried Secrets*, 2013–)
Olet mitä syöt (Ava, *You are what you eat*, 2006–)
Outo riippuvuus (TLC, *My strange addiction*, 2010–2015)
Pahin painajaisesi (Frii, *Your worst nightmare*, 2014–)
Pappien tekopyhät tyttäret (Nelonen, *Preacher's daughters*, 2013–2015)
Paratiisihotelli (Nelonen, *Paradise hotel*, 2008–)
Party down south (Country music MTV, 2014–2016)
Perhe-elämä muutoksessa (Yle 2, 2017–)
Pienten perhe (TLC, *Little People, Big World*, 2006–)
Pregnant & platonic (Tulossa: Nelonen, Gil formats, 2017–)
Rajaton rakkaus (TV 5, *Strange love*, 2015–)
Rakkautta Karibialla (Fox, *Coupled*, 2016)
Rakas, sinusta on tullut pullukka (Sub, 2013–)
Return to Amish (TLC, 2012–2017)
Ruotsin miljonääriäidit (Hero, *Svenska Hollywoodfruar*, 2009–)
Satuhäät/Unelmahäät (Yle 2005–2016, TV5, 2018–)
Sex Box (Channel4, 2013–2016)
Seksileikeistä ensiapuun (TLC, *Sex sent me to ER*, 2013–2016)
Silikonisukupolvi (Yle 2, 2017)
Sisarvaimoa etsimässä (TLC, *Seeking sister wife*, 2018–)
Sisarvaimot (TLC, *Sisterwives*, 2010–)
Salatut seksiongelmat (Frii, *Strange attraction*, 2012–)
Strange sex (TLC, 2010–)
Suomen huonoin kuski (MTV3, 2012–)
Suomen kaamein kämppä (Sub, 2011–2012)
Tamron Hallin rikostutkimukset (Frii, *Deadline Crime with Tamron Hall*, 2013–)
Tanssin superäidit (Liv/Nelonen, *Dance moms*, 2011–)
Tappavat suhteet (Frii, *Deadly affairs*, 2012–)
The Sisterhood: Becoming Nuns (TLC, 2013)
The Swan (Fox, 2004)
Toisenlaiset äidit (Nelonen, 2014–)
Tuhkimotarinoita (Yle 2, 2012–)
Ummikot ulkomailla (Jim, 2016–)
Viettelysten saari (Liv/Nelonen, *Temptation Island*, 2003–)
Älä kokeile tätä kotona (Yle teema, 2014)

Kategorioiden lähiluetut esimerkkijaksot

Poikkeavuuden/toiseuden tendenssi:

1. *Hengenvaarallisesti lihava*, kausi 5, jakso 1
2. *Apua, mikä tauti!*, kausi 3, jakso 3
3. *Kaunotar ja hirviö*, kausi 1, jakso 1

Huonouden/eripurauksen tendenssi:

1. *Suomen surkein kuski*, kausi 4, jakso 1
2. *Olet mitä syöt*, kausi 3, jakso 3
3. *Beverly Hillsin täydelliset naiset*, kausi 8, jakso 11

Makaaberin tendenssi:

1. *Verisukulaisia*, kausi 6, jakso 10
2. *Maaailman vaarallisimmat väylät*, kausi 1, jakso 6
3. *Hetki ennen tuhoa*, kausi 6, jakso 5

Irstauden/hävyttömyyden tendenssi:

1. *Paratiisihotelli*, kausi 2, jakso 10
2. *Aatami etsii Eevaa*, kausi 1, jakso 3
3. *Geordie Shore*, kausi 17, jakso 11
4. *Outo riippuvuus*, kausi 6, jakso 7

Ravistelun/rajojen rikkomisen tendenssi:

1. *Kielletty rakkaus*, kausi 2, jakso 2
2. *Erilaiset perheet*, kausi 2, jakso 5
3. *Pappien tekopyhät tyttäret*, kausi 3, jakso 5

Tutkimuskirjallisuus

Adut, Ari (2005) "A theory of scandal: Victorians, homosexuality, and the fall of Oscar Wilde". *American Journal of Sociology*, 111(1): 213–248.

Ahmed, Sara (2004) *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Alasuutari, Pertti (1991) "Tv-ohjelmien arvohierarkia katsomustottumuksista kertovien puhe-
tapojen valossa". Teoksessa J. Kytömäki (toim.) *Nykyajan sadut. Joukkoviestinnän kertomukset ja
vastaanotto*. Helsinki: Gaudeamus & Oy Yleisradio Ab, 232–285.

Alasuutari, Pertti (1996) "Television as a Moral Issue". Teoksessa Peter L. Crawford and Sigurnon
B. Hafsteinsson (toim.) *The Construction of the Viewer: Media Ethnography and the Anthropology of
Audiences*. Højbjerg, Denmark: Intervention Press.

Alasuutari, Pertti (1999) *Laadullinen tutkimus*. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Andrejevic, Mark (2004) *Reality TV: The Work of Being Watched*. Lanham: Rowman & Littlefield.

Arjoranta, Jonne; Hirsjärvi, Irma; Kovala, Urpo; Saresma, Tuija & Ruotsalainen, Maria (2017)
"Turvetta tupaan: faktat, valheet ja affektiivinen vastaanotto Turveinfo-mainoskampanjas-
sa". *Media ja viestintä*, 40 (3–4), 76–99.

Aslama, Minna & Pantti Mervi (2006) "Talking alone: reality TV, emotions and authenticity".
European Journal of Cultural Studies 9(2), 167–184.

Bacon, Henry (2000) *Audiovisuaalisen kerronnan teoria*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toi-
mituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Bagdasarov, Zhanna; Greene, Kathry; Banerjee, Smita; Krcmar, Marina; Yanovitzky, Itzhak
& Ruginyte, Dovile (2010) "I am what I watch: Voyeurism, sensation seeking, and television
viewing patterns". *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 54: 299–315.

Bartsch, Anne (2012) "Emotional gratification in entertainment experience. Why viewers of
movies and television series find it rewarding to experience emotions". *Media Psychology* 15,
267–302.

Baruh, Lemi (2010) "Mediated voyeurism and the guilty pleasure of consuming reality televi-
sion". *Media Psychology* 13(3): 201–221.

Boal, Augusto (1996) "Politics, Education and Change". Teoksessa J. O'Toole & K. Donelan
(toim.) *Drama, Culture and Empowerment*. Brisbane: IDEA Publications, 47–52.

Boal, Augusto (2006) *The aesthetics of the oppressed*. Translated by Adrian Jackson. London:
Routledge.

Bondebjerg, Ib (2002) "The Mediation of Everyday Life. Genre, Discourse and Spectacle in
Reality TV". Teoksessa Anne Jerslev (toim.) *Realism and 'Reality' in Film and Media: Northern
Lights – Film and Media Studies Yearbook 2002*. Copenhagen: Museum Tusulanum Press, 159–192.

Broström, Kirsi (2018) "Et ole sitä mitä syöt". *SYLI – Syömishäiriöliitto*, 26.10.2018. Saatavilla: <[https://
syomishairioliitto.fi/artikkelit/kannanotto-et-ole-sita-mita-syot?fbclid=IwAR3pmhdi2urIXe_
b22w--a9dMWcTeoPYtTgB7dvx4PUM1i0x_pyZHYZtLXw](https://syomishairioliitto.fi/artikkelit/kannanotto-et-ole-sita-mita-syot?fbclid=IwAR3pmhdi2urIXe_b22w--a9dMWcTeoPYtTgB7dvx4PUM1i0x_pyZHYZtLXw)>.

Bryant, Jennings & Zillman, Dolf (1991) *Responding to the Screen: Reception and Reaction Processes*.
Hillsdale, N.J.: L. Erlbaum Associates.

Bunton, Kristie & Wyatt Wendy (2012) *The ethics of reality TV*. Bloomsbury Academic.

- Campbell, Vincent (2000) "You either believe it or you don't: Television Documentary and Pseudo-science". Teoksessa John Izod & Richard Kilborn with Matthew Hibberd (toim.) *From Grierson to the Docu-Soap: Breaking the Boundaries*. Luton: University of Luton Press, 145–157.
- Chalaby, Jean K. (2011) "The making of an entertainment revolution. How the TV format trade became a global industry". *European Journal of Communication* 26(4), 293–309.
- Cardwell, Sarah (2007) "Is quality television any good? Generic distinctions, evaluations, and the troubling matter of critical judgement". Teoksessa Janet McCabe & Kim Akass (toim.) *Quality TV. Contemporary American television and beyond*. London: LB Tauris, 19–34.
- Clough, Patricia Ticineto & Jean Halley (2007) *The Affective Turn. Theorizing the Social*. Durham: Duke University Press.
- Corner, John & Rosenthal Alan (2005) "Introduction". Teoksessa Alan Rosenthal & John Corner John (toim.) *New Challenges of Documentary*. Second Edition. Manchester & New York: Manchester University Press, 1–13.
- Dahl, David (2016) "Imagining the Monica Lewinsky scandal on social media". Teoksessa Hinda Mandell & Gina M. Chen (toim.) *Scandal in a Digital Age*. New York: Palgrave Macmillan, 69–74.
- Dant, Tim (2012) *Television and the Moral Imaginary: Society through the Small Screen*. New York: Palgrave Macmillan.
- Deery, June (2015) *Reality TV*. Cambridge: Polity.
- Elfving, Sari, Pajala, Mari & Hokka, Jenni (2011) "Johdanto". Teoksessa Sari Elfving & Mari Pajala (toim.) *Tele-visioita. Mediakulttuurin muuttuvat muodot*. Helsinki: Gaudeamus, 7–26.
- Essany, Michael (2008) *Reality Check: The Business and Art of Producing Reality TV*. Focal Press/Elsevier.
- Fox, Laura (2018) "Emmerdale: Fans call for an end to 'sick' grooming storyline as Jacob is forced to watch Maya and his dad David have SEX". *DailyMail*, 26.12.2018. Saatavilla: <<https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-6530745/Emmerdale-Fans-call-end-sick-grooming-storyline.html>>.
- Genette, Gérard (1997 [1987]) *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. New York: Cambridge University Press.
- Gergen, Kenneth (2000) "Technology, Self and the Moral Project". Teoksessa Joseph E. Davis (toim.) *Identity and Social change*. New Brunswick, NJ.
- Grindstaff, Laura (2006) "Daytime talk shows: Ethics and ordinary people on television". Teoksessa L. Gross, J. Katz, & J. Ruby (toim.) *Image ethics in the digital age*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 115–141.
- Hautakangas, Mikko (2004) "Todellisuustelevisio ydin: Vertaismelodraama? Tarkastelussa Unelmien poikamies". *Lähikuva* 1/2004, 6–23.
- Hautakangas, Mikko (2005) "Tavikset, tunteet ja moraalit tv-viihteenä: Todellisuustelevisio anatomiaa". *Media & Viestintä* 28(1), 150–160.
- Helkama, Klaus (2015) *Suomalaisten arvot: Mikä meille on oikeasti tärkeää?* Helsinki: SKS.
- Herkman Juha (2001) "Huumori populaarin kentällä". Teoksessa Anu Koivunen, Susanna Paasonen & Mari Pajala (toim.) *Populaarin lumo – mediat ja arki*. Turku: Turun yliopisto.
- Herkman, Juha (2005) *Kaupallisen television ja iltapäivälehtien avoliitto – median markkinoituminen ja televisioituminen*. Tampere: Vastapaino.
- Hietala, Veijo (2007) *Media ja suuret tunteet. Johdatusta 2000-luvun uusromantiikkaan*. Helsinki: BTJ Kustannus.
- Hietala, Veijo (2017) "Ajankuva, arvot ja asenteet tv-sarjassa Downton Abbey". *Tieteessä Tähtäyksiä* 35(3).
- Hoffner, Cynthia (2009) "Affective responses and exposure to frightening films: The role of empathy and different types of content". *Communication Research Reports* 26, 285–296.
- Holt, Jennifer & Perren, Alisa (toim.) (2009) *Media Industries: History, Theory and Method*, Oxford: Wiley-Blackwell.
- Hongisto, Ilona (2006) "Dokumentaarisuus. Todellisuuden tallentamisesta todellisuuden kohtaamiseen". Teoksessa Seija Ridell, Pasi Väliäho & Tanja Sihvonen. *Mediaa käsittämässä*. Tampere: Vastapaino, 47–68.
- Hongisto, Ilona (2008) "Tallenteista ja taiteesta". *Lähikuva* 3/2008, 3–8.

Huusela, Jasmin (2016) "Hottikset-sarjan hakijamäärä yllätti tuotannon: 'Lähempänä tuhatta'". *Iltalehti*, 8.6.2016. Saatavilla: <https://www.iltalehti.fi/viihde/2016060821698404_vi.shtml>.

"Hyvänen aika, näinkö ronskeja petipuuha Paratiisihotellissa harrastetaan?" Nelonen, Ruutu, 21.9.2015. Saatavilla: <<http://www.ruutu.fi/video/2209297>>.

Ilkka, Liina (2017) *Tiesitkö? Tällaisia klikkiotsikoita suomalaismediat suosivat verkossa: Lue yllättävät havainnot! Kriittinen diskurssianalyysi internetin uutispalvelimissa julkaistujen otsikoiden sisällöstä ja rakenteesta*. Institutionen för slaviska och baltiska språk, finska, nederländska och tyska. Stockholms Universitetet.

Jokinen Arja, Juhila Kirsi & Suoninen, Eero (2012) *Kategoriat, kulttuuri ja moraalit – Johdatus kategoriat-analyysiin*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Kalle (2015) *Syntinen elämysovirta eli analyysi suosittujen medioiden luetuimmista jutuista*. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, viestinnän pro gradu -tutkielma. Syyskuu 2015.

Jensen, Joli (2002) *Is Art Good for Us?* Rowman and Littlefield: Lanham.

"Jos tulee 200 katsojaa, niin näytetään tissit – kyseenalaiset Periscope-haasteet yleistyvät". *YleX*, 25.1.2016. Saatavilla: <http://yle.fi/ylex/uutiset/jos_tulee_200_katsojaa_niin_naytetaan_tissit_kyseenalaiset_periscope-haasteet_yleistyvat/3-8621371>.

Juhila, Kirsi (2012) "Poikkeavan kategorian jäsenyyden tuottaminen ja vastustaminen". Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Kategoriat, kulttuuri & moraalit – Johdatus kategoriat-analyysiin*. Tampere: Vastapaino, 175–225.

Junko, Tilda (2014) *Friikit ruumiit ruudussa – silmäyksiä sokkidokumenttien poikkeuksellisten ruumiillisuuksien esityksiin*. Pro gradu -tutkielma. Mediatutkimus, Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos. Turun yliopisto.

Jääskeläinen, Kirsi (2015) "Kommentti: Temptation Island on törkyä pahimmillaan – siitä siis tulee hitti". *Iltasanomat*, 4.3.2015. Saatavilla: <<http://www.iltasanomat.fi/viihde/art-1425457253435.html>>.

Kantola, Anu (2011) "Notkean journalismin nousu". Teoksessa Anu Kantola (toim.) *Hetken hallitsijat: julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 115–142.

Keinonen, Heidi (2013) "'Tämä ei ole tosi-tv:tä, tämä on totta': Geneerinen neuvottelu Iholla-sarjassa". *Lähikuva* 1/2013, 32–47.

Keinonen, Heidi (2015) "Televisio- ja tuotantoyhtiöiden haasteet ja mahdollisuudet monimedialisessa ympäristössä". *Media & viestintä* 38:2, 57–73.

Keinonen, Heidi (2018) *Televisioformaatti ja kulttuurinen neuvottelu*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 123. Jyväskylän yliopiston Nykykulttuurin tutkimuskeskus.

Kilborn, Richard (2003) *Staging the Real: Factual TV Programming in the Age of Big Brother*. Manchester & New York: Manchester University Press.

Kobach, Matthew J. & Weaver, Andrew J. (2012) "Gender and empathy differences in negative reactions to fictionalized and real violent images". *Communication Reports* 25, 51–61.

Koivunen, Anu & Lehtonen, Mikko (2005) "'Joskus on kiva olla vähemmän aikuinen': Kulttuurisen määrittelyvallan siirtymät ja julkisen puhuttelun areenat". *Tiedotustutkimus* 28:2, 4–27.

Koivunen, Anu (2008) "Affektin paluu? Tunneongelma suomalaisessa mediatutkimuksessa". *Tiedotustutkimus* 3/2008, 5–24.

Korpela, Tanja (2016) "Tylsät Satuhäät lytättiin Twitterissä: 'Haluan hirviömorsiamia ja kännisulhasia'". *Iltalehti*, 28.3.2016. Saatavilla: <https://www.iltalehti.fi/viihde/2016032821333719_vi.shtml>.

Krijnen, Trine (2009) *Understanding television and morality – Integrating media studies and media psychology*. Springer-Verlag.

Laine Tarja (2001) "Ylpeys ja ennakkoluulo, viktoriaanista häpeää postmodernissa televisiossa". Teoksessa Anu Koivunen, Susanna Paasonen ja Mari Pajala (toim.) *Populaarin lumo – mediat ja arki*. Turku: Turun yliopisto.

Leach, Colin; Spears, Russel; Branscombe, Nyla R. & Doosje, Bertjan (2003) "Malicious pleasure: Schadenfreude at the suffering of another group". *Journal of Personality and Social Psychology*, 84 (5): 932–943.

Lee-Wright, Peter (2010) *The Documentary Handbook*. Lontoo & New York: Routledge.

Lehtomäki, Jussi (2010) *Kohderyhmäajattelu mediatuotannon suunnitteluprosessissa*. Metropolia, Viestinnän koulutusohjelma.

McCoy, Charles Allan and Scarborough, Roscoe C. (2014) "Watching 'bad' television: Ironic consumption, camp, and guilty pleasures". *Poetics* 47: 41–59.

"Mentiinkö Maria!-show'ssa liian pitkälle?" Voice.fi, 17.2.2011 (alkuperäinen lähde: *Iltta-Sanomien*). Saatavilla: <<https://www.voice.fi/viihde/a-33701>>.

Miller, William Ian (1997) *The Anatomy of Disgust*. Cambridge & London: Harvard University Press.

Mononen, Mari-Kaisu (2007) *Totuuden tuntomerkit. Tosi-TV:tä ja "totuus"elokuva*. Opinnäytetyö. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, viestinnän koulutusohjelma.

Moran, Albert & Justin Malbon (2006) *Understanding the Global TV Format*. Bristol (UK): Intellect.

Murray, Susan & Ouellette, Laurie (2009) *Reality TV – Remaking Television Culture*. New York: New York University Press.

Murray, Susan (2009) "'I think we need a new name for it': The meeting of documentary and reality TV". Teoksessa Susan Murray & Laurie Ouellette (toim.) *Reality TV. Remaking television culture*. New York: New York University Press, 65–81.

Nichols, Bill (2001) "Todellisuuden ja television rajoilla". *Lähikuva* 1/2001, 6–24.

Nikkinen, Are & Vacklin, Anders (2012) *Television runousoppia, toisenlainen katse tv-ohjelmiin*. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Norris, Pippa & Inglehart, Ronald (2012) "Morality: Traditional Values, Sexuality, Gender Equality, and Religiosity". Teoksessa Pippa Norris & Ronald Inglehart (toim.) *Cosmopolitan Communications: Cultural Diversity in a Globalized World*. Cambridge: Cambridge University Press.

Oksanen, Atte (2006) *Haurautuva minuus. Väkivallan barokki kontrolliyhteiskunnassa*. Tampere: Tampere University Press.

Oksanen, Atte ja Näre, Sari (2006) "Elämää ruudulla: tosi-TV moraalibrändinä". Teoksessa Hanna Lehtimäki & Juha Suoranta (toim.) *Kasvattajan brändikirja*. Helsinki: Finn Lectura.

Oppliger, Patrice A. (2013) *Bullies and Mean Girls in Popular Culture*. Jefferson, North Carolina, and London: Macfarland & Company, Inc., Publishers.

Paget, Derek (1998) *No Other Way To Tell It: Dramadoc/Docudrama on Television*. Manchester: Manchester University Press.

Palmer, Gareth (2006) "Video vigilantes and the work of shame". *Jump Cut: A Review of Contemporary Media* 48.

Pessi, Anne Birgitta; Pitkänen, Ville; Westinen, Jussi & Grönlund, Henrietta (2018) *Pyhyiden ytimessä – Tutkimus suomalaisten arvoista ja pyhyiden kokemisesta*. e2 Tutkimus ja Suomen Kulttuurirahasto. Kirjapaino Öhrling.

Porokkala, Tuomas (2011) "*Valloittakaa meidät, tämä on elämänne tilaisuus!*" – Kriittinen media-analyysi Suomen huippumalli haussa -sarjasta. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.

Porokuru, Vesa & Huntus, Antti (2016) *Taiteen menetelmät kehittämisessä ja tutkimuksessa*. Esi-selvitys. Toimittaneet Vesa Porokuru & Antti Huntus. Humap Consultation Oy. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 4/2016.

Puohiniemi, Martti (2002) *Arvot, asenteet ja ajankuva. Opaskirja suomalaisen arkielämän tulkintaan*. Espoo: Limor kustannus.

Reitala, Heta & Heinonen, Timo (2001) "Dramatisoitua todellisuutta". Teoksessa Heta Reitala & Timo Heinonen (toim.) *Dramaturgioita. Näkökulmia draamateorian, dramaturgian ja draama-analyysin ongelmiin*. Palmenia-kustannus, 9–74.

Nabi, Robin L.; Biely, Erica N.; Morgan, Sara J. & Stitt, Carmen R. (2003) "Reality-Based Television Programming and the Psychology of Its Appeal". *Media Psychology* 5:4, 303–330.

Ruoho, Iiris (2001) *Utility drama. Making of and talking about the serial drama in Finland*. Tampere. University of Tampere.

Ruoho, Iiris (2007) "Suomalaisen television arvot. Julkisen palvelun televisio vastaan mainos-televisio". Teoksessa Juhani Wiio (toim.) *Television viisi vuosikymmentä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 122–133.

Ruoho, Iiris (2008) "Rikossarjojen yhteiskunta – avauksia analyysiin". Teoksessa Heidi Keinonen, Marko Ala-Forssi & Juha Herkman (toim.) *Radio- ja televisiotutkimuksen metodologiaa. Näkökulmia sähköisen viestinnän tutkimukseen*. Tampere: Tampere University Press.

- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006) *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto.
- Saksala, Elina (2008) *Asiaa ruudussa. Tv-dokumentin anatomia*. Helsinki: Like.
- Salomäenpää Ilkka (2010) *Televisionmoraalin muutos suomessa – Analyysi Helsingin sanomien mielipidekirjoituksista 1970–2003*. Lisensiaatintyö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Schutzman, Mady & Cohen-Cruz, Jan (1994) "Introduction". Teoksessa Mady Schutzman & Jan Cohen-Cruz (toim.) *Playing Boal. Theatre, therapy, activism*. London: Routledge.
- Seltzer, Mark (2007) *True crime: Observations on violence and modernity*. New York: Routledge.
- Sharma, Mira (2015) "Ylen ohjelmapalautte aivan tukossa kohun vuoksi – 'Jotkut vaativat ohjelman lopettamista'". *Iltta-Sanomat*, 12.10.2015. Saatavilla: <<http://www.iltasanomat.fi/viihde/art-1444625375813.html>>.
- Skeggs, Beverley & Wood, Helen (2012) *Reacting to Reality Television: Performance, Audience and Value*. New York: Routledge.
- Sulkunen, Pekka (1999) *Johdatus sosiologiaan – Käsitteitä ja näkökulmia*. Juva: WSOY.
- Thompson, John B. (2000) *Political Scandal. Power and Visibility in the Media Age*. Cambridge: Polity Press.
- Thussu, Daya Kishan (2007) *News as Entertainment. The Rise of Global Infotainment*. Sage Publications.
- Tuomi, Pauliina. (2015) *Inviting the Audience – Interactive, Participatory, and Social Television in Finland 2004–2014*. Väitöskirja, Turun yliopisto.
- Tuomi, Pauliina. (2018a) "Moral and Social Values in Finnish Television". Teoksessa Phillip Drummond (toim.) *Questions of Cultural Value: The London Film & Media Reader 5*. The London Symposium Conference Reader Series.
- Tuomi, Pauliina (2018b) "Groteski true crime -ilmiö: Rikosdraamadokumentaariset formaatit inhon ja provokatiivisuuden näkökulmista". *WiderScreen* 3/2018.
- Uotinen, Jenni (2015) "Mentiinkö Putouksessa liian pitkälle? Jumala ja Mannerheim kakkasivat housuihinsa". *Iltalehti*, 24.10.2015. Saatavilla: <http://www.iltalehti.fi/viihde/2015102420554829_vi.shtml>.
- Uusitupa, Ismo (2015) "Alastomuus, vihkiminen ja kännääminen hätkähdyttävät television treffiohjelmassa". *Helsingin Sanomat*, 18.8.2015 (kolumni). Saatavilla: <<http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1439780064206>>.
- Valkenburg, Patti M. & Patiwaël, Marquérite (1998) "Does watching court TV 'cultivate' people's perceptions of crime?" *International Communication Gazette* 60(3): 227–238.
- Venäläinen, Juhana (2010) *Työ, totuus ja elämä. Tositelevisioidiömyön yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tulkinnat Helsingin Sanomien silmin 1990–2009*. Itä-Suomen yliopisto, 2010.
- Watson, Jamie ja Arp Robert (2012) *What's Good on TV? Understanding Ethics Through Television*. Wiley-Blackwell.
- Weissmann, Elke & Boyle, Karen (2007) "Evidence of Things Unseen: The Pornographic Aesthetic and the Search for Truth in CSI". Teoksessa Michael Allen (toim.) *Reading CSI: Crime TV under the Microscope*. I.B. Tauris, 90–102.
- Williams, Linda (1999) *Hard Core. Power, Pleasure, and the "Frenzy of the Visible"*. 2. laajennettu painos. Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press.